

Kérőlevelek küldött cikküket csak akkor küldünk vissza, ha levelet mellékelnek. Kérőleveleket hat hétől tovább nem fogadjuk.

Szerkesztőség:
VII., **Befelejtés**
szám 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.**

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyik tartalmát A NŐ és a társadalom megismerés mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 48.
Telefon 80-78.

TARTALOM: Louise Neergard: Dán nőtisztviselők. – Dr. Steinberger Sarolta: Az orvosnők történetéből. – Kulturális dokumentum. – Glosszák. – Hermanné-Ludvig Bianca: Levél egy – több – sok apának. – Az első orosz nőkongresszus. – Szemle. – Irodalom. – Ettlinger Károly: Pastorale. – Szerkesztő üzenetei. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

Lapunk januári számát Mrs. Carrie Chapman Catt (Newyork), a nők választójogi világszövetsége elnökének képe díszítette. A kép a Károlyi-féle Feminista Naptár illusztrációi egyikének nagyított mutatványa. Ez a közlés a januári számból technikai okokból kimaradt. Mrs. Carrie Chapman Catt március elején hosszabb tartózkodásra Magyarországra érkezik. Budapesten és több vidéki városban tart majd előadást.

NŐTISZTVISELŐK DÁNIABAN.

Írta: LOUISE NEERGARD, Kopenhága

1872-ben, mikor az első kereskedelmi leányiskolát Kopenhágában megnyitották, nagyon kevés nő működött még a kereskedelem terén; de azóta hatalmas fejlődést látunk e tekintetben: ma nagy az olyan üzletek száma, amelyekben több a női mint a férfialkalmazott.

A kiképzés terén itt is az a baj mint más országokban, hogy t. i. a női alkalmazottak kiképzése meglehetősen hiányos és nem egységes. Meghatározott számú inasévek ritkán fordulnak elő, de most szó van róla, hogy fiatal kereskedelmi nőalkalmazottaknál ezt a kérdést tanoncszerződésekkel rendezzék, melyeket egy főnöki testület és a Nőalkalmazottak Egyesülete kötnek a hatóság közbenjöttével. Ezek a szerződések különböző rendelkezésekkel védik az alkalmazottat túlmunka, stb. ellen.

Az irodákban dolgozó nők rendszerint kereskedelmi iskolába járnak mielőtt működésüket megkezdénék. A kopenhágai kereskedelmi iskolába, melyet a város, az állam és a kereskedelmi kamara szubvencionálnak. 1903

óta nőket is felvesznek. A nappali kurzusokon együtt tanulnak a férfiakkal, az esti tanfolyamokat külön-külön hallgatják. Ezeket az esti tanfolyamokat sajnos, vajmi ritkán látogatják aktív elárusítónők.

Szerződéseket a nagy áruházak kivételével ritkán kötnek az alkalmazottal. A konkurens cégeknél történő esetleges alkalmaztatásra vonatkozó megszorítást sem ismerik. Az üzleti és munkarendek nem olyan szigorúak az alkalmazottra nézve, mint pl. a Németországban szokásuk. A felmondási idő elárusítónőknél és kishivatalnokoknál 2 hét, könyvelőknél 3 hónap.

A bérvizonyok az elárusítónők nagy részére nézve nem kedvezők. Míg a férfialkalmazotté – 5 évi működés után 75-30 dán koronát (1 dán korona = 1.33 magyar korona) kap havonta és aránylag gyorsan jut előre, 4-5 évi praxissal bíró elárusítónők átlag csak 50-60 dán korona havi fizetést érnek el, melynél magasabbra nehezen jutnak. A konfekciós szakmában jobban üzetik az ügyes elárusítónőket; 125-150 dán koronát könnyen kapnak havonként. A kopenhágai nagy áruházakban arra is van kilátásuk, hogy osztályfőnöki vagy másodfőnöki állásba jussanak. A nagyobb üzletek az eladások után százalékokat is adnak. Magától értetődik, hogy nyelvismeretek és általános műveltség nagyon megkönnyítik az előbbrejutást, de tagadhatatlan, hogy a fiatal leányok, akik ezekkel a tulajdonságokkal rendelkeznek, inkább irodai munkát vállalnak, míg az elárusítónők túlnyomó részben a – különben nagyon jó – népiskolákból kerülnek ki.

Ha az elárusítónők bérvizonyait kedvetleneknek mondtuk, még inkább elmondhatjuk ezt az alárendelt állásban levő tisztviselőnőkről; e téren ugyanis sok nőt tisztán

mechanikai munkára használnak, éppen mert nők és ezért olcsóbb munkaerők. 20-40-50 dán koronányi havi fizetés a megszokottak közt tartozik. Önállóan dolgozó ügyes könyvelő nők (100-150 dán koronát keresnek havonként. Körülbelül ugyanígy fizetik a nyelvismeretekkel bíró jó gyors- és gépírónőket, akik iránt – bár számuk az utóbbi években erősen megnövekedett – nagyon élénk a kereslet.

Sok nőtisztviselő dolgozik bankoknál és biztosító-intézeteknél is 1000-1500 dán korona évi fizetésért. Ezek az állások 15-20 év múlva nagyrészt nyugdíj jogosultsággal járnak. A kopenhágai nagy bankok egyikének női pénztárosa van, aki tudomásom szerint ugyanoly jóvedelmet élvez, mint férfi-kollegái. Vannak tisztviselőnők és elárúsítónők is 2000 koronán felüli jövedelemmel, ezek azonban kivételek.

A legutóbbi években az életviszonyok drágulásával aránylagosan emelkedtek a fizetések is. Szoba penzióval havonként 50-60 koronába kerül. Aki nem fizethet ennyit, csak szobát bérel reggelivel 14-16 koronáért és a városban ebédrel 45-50 órért. Többen egy szobában csak kivételesen laknak.

A munkaidő Dániában meglehetősen szabályozva van. Évek óta teljes vasárnapi munkaszünet van, csupán tejkereskedések maradhatnak déli 12 óráig, pék- és cukrászboltok pedig egész nap nyitva. 1908 október eleje óta törvény írja elő az esti 8 órai üzletzárást minden üzletre nézve.

Cukrász- és pékboltokban csak a helyszínen elfogyasztandó süteményt szabad 8 óra után árusítani. A községek maguk határozzák meg, hogy dohányt és szivart szabad-e a területükön este 8 és 11 óra között árusítani. Ez esetben is csak az üzlettulajdonos, neje és gyermekei szolgálhatják ki a vevőket. Éppen ezért sok községben maguk a dohánykereskedők kérték, hogy az üzleteik nyitvatartását esti 8 óra után ne engedjék meg. Szombaton és a nagy ünnepek előtti estéken minden üzlet nyitva tartható 11 óráig.

A dán kereskedelmi alkalmazottaknak van egy országos egyesületük, amely férfiakat és nőket egyaránt felvesz, azonban – főleg Kopenhágában – kevés még a nőtagja. A kizárólag nőtisztviselőkből és női kereskedelmi alkalmazottakból álló fent említett egyesület 10 évvel ezelőtt alakult némileg jótékonyági alapon. Mindamellett hozzájárult a kari érdek felismeréséhez és a karszellem felkeltéséhez. Később tagjai kezdeményezésére változtatott valamelyest a jellegén, anélkül azonban, hogy a főnökök segítségét már teljesen kizárná.

Az egyesület betegsegélyező pénztárának 1000 tagja van. Van temetkezési pénztára, sőt újabban nyugdíjalapja is, melynek (5.000 koronányi alaptőkéjét a tagok gyűjtötték össze

főnökeiktől és a maguk körében. Van az egyesületnek állásközvetítő irodája is, amely tevékenysége azonban aránylag kis körre szorítkozik. Klubhelyiségei kényelmesek; e helyiségekben a téli hónapokban minden héten előadást vagy mulatságot rendeznek. Szép könyvtára is van az egyesületnek. A nyári hónapokban többféle sportot is üznek az egyesület tagjai. Fordította: G. J.

AZ ORVOSNŐK TÖRTÉNETÉBŐL.

Írta: DR. STEINBERGER SAROLTA.

(Befejezés.)

A salernói nagyfontosságú orvosi iskola, mely a X-ik századtól a XIII-ik századig igen nagy hírré tett szert, tanítványai közé épügy felvette a nőket, mint a férfiakat.

Egy Atticába való barát, Vitai Orderik munkájának 3-ik könyvében egy Malacorona nevű nőről tesz említést, kihez hasonló képességű nem akadt a salernói iskolában.

A híres Trotula életrajzát és tudományos munkáit Renzi nápolyi orvos ismerteti.

Ez időben sok nő üzött még orvosi gyakorlatot Salernóban és közülök többen tudományos munkákkal gazdagították az orvosi irodalmat.

De menjünk innen most észak felé a Duna és Visztula partjaira, hol a germánok és szlávok bukkantak fel.

A primitív germánoknál azt találjuk, hogy az aszszony egyenjogú a férfival; a szociális egyenlőség révén papnők is lehettek a nők, ami egyszersmind orvosi működésükről is tanúságot tesz. Ami az általános műveltséget illeti, a nők nagyrészt felette állottak a férfiaknak, mert a germánok azt tartották, hogy a műveltség elasszonyosítja a férfiakat. Épen azért sok nőre akadunk, kik behatóbban foglalkoztak az orvosi tudománnyal.

Német medikáról Bauer tesz említést az „Urkunden zur heiligen Archäologie“ című munkájában.

Klaszikus városa a német orvosnőknek a Majna melletti Frankfurt. 1389-1497-ig az archívumok 15 orvosnőt jeleznek, kik közül 3 szemész; sokan zsidók közülük.

A középkorban egyébként egész Közép-Európában igen elterjedt volt az orvosnők szereplése. De haladjunk tovább az újkor felé és akkor azt találjuk, hogy az újkor kevésbé türelmes az orvosnőkkel szemben, mint a középkor. A újkorban azok, kik a régiek tudományos működéseit folytatják, gyakran viseltetnek ellenséges indulattal a szellemi munkával foglalkozó nők iránt, vagy legalább is igyekeznek őket nevelésessé tenni. E változás oka az egyes országokban különböző, általában azonban a főindokot az egyetemek harca, továbbá a kormány részéről a szakkonkurrenciát illetőleg a férfiaknak biztosított protekcio képezte. Ennek következtében aztán a XVI. századtól kezdve egyre kevesebb az orvosnők száma. Kivételt e tekintetben csupán egy ország képez és ez Olaszország.

Olaszország intellektuális története közvetlen az ó-korhoz fűződik és egészen a XIX. századig ő áll a civilizáció élén, és miután ez folytatása az ó-kori görög-romai civilizációnak: természetesen a nők nevelése a

felsőbb körökben teljesen egyenlő a férfiéval. És így nem meglepő, hogy a XIII. és XIV. századokban nagy az orvosnők száma Itáliában.

Renzi több diplomára akadt, melyek a sebészet gyakorlására jogosítják a nőket,

A bolognai egyetemnek egy egész sorozat nő-professzora volt.

A XII. században egy Dotta nevű nő a jogi fakultáson tart előadásokat. A XIV. században két testvér, Andrea Bettina és Novella a jog törvényeit adják elő. Novella korának egyik leghíresebb asszonya volt, ki nemcsak jogi, hanem filozófiai ismeretekkel is bírt. A renaissance idejében pedig Bocchi Dorothea a morálfilozófia és a praktikus orvosi tudományok tanára volt. Sok elismeréssel ír róla Hilarión de Costa, és elmondja, hogy messziről jöttek el az emberek e nő előadásaira és csodálták nagy tehetségét.

A renaissance idejében főleg a literatúrát s klasszikus tudományokat művelték, s ezért e korszakban még Olaszországban is kevés az orvosnő.

Csak később, a XVIII. században, mikor a természet-tudományok és ezzel együtt az orvosi tudomány művelése is nagyobb lendületet vett, találkozzunk ismét több olasz orvosnővel. Leghíresebb köztük Manzolini Anna, leánynevén Morandi, kinek munkái olyan anatómiai ismereteket árulnak el, melyekkel korának legnagyobb anatómusai sem dicsekedhettek. Manzolini Anna a bolognai egyetemen előbb tanársegéd volt, majd az anatómia professzora lett. Híre egész Európát bejárta, Milano, London, Pétervár meghívták őt egyetemeikre; de ő mind visszautasította e meghívásokat, mert csak hazájáért kívánt dolgozni. A XVIII században még öt nő-professzora volt a bolognai egyetemnek.

Firenzében Petracini Mária 1780-ban kapott doktori címet. És végül még Della Donna Mária orvosnőt kell megemlítenem, kinek az orvosi tudományban elért érdemeit Napoleon – ki 1802-ben Bolognán átutazva e nővel megismerkedett – annyira méltányolta, hogy szülészeti tanszéket állított fel számára, mit Dalle Donna Mária haláláig 1842-ig nagy tudással és kiváló ékesszólással töltött be.

Ilyen fényes eredményeket értek el az orvosnők Itáliában, nagyban hozzájárulva az orvostudományok haladásához kezdve a középkortól egészen napjainkig.

A többi országok, ha nem is követték egészen Italia példáját az orvosnőkkel szemben, azért találkozzunk orvosnőkkel másutt is, pl. Spanyolországban.

A XV. és XVI. században Olaszország után Spanyolország játszotta a legnagyobb szerepet. A renaissance óta egész a XVII. század első negyedéig a minden irányú kiváló talentumoknak oly nagy a száma Spanyolországban, hogy e tekintetben egyetlen nemzet sem hasonlítható vele össze. Spanyolország ebbéli nagyságát a castíliai Izabella tapasztalatának és intelligenciájának köszönheti, ő a megalapítója a spanyol uralomnak és országának legképzettebb hölgye.

De már Izabella előtt is voltak nők, kik a tudományoknak szentelték idejüket. Így Donna Beatrix Galindo a salamancai egyetem latin és filozófia tanára. Még többeket is említhetnék, de hogy az orvosi tudomány határán belül maradjunk, Chinchon grófnőt kell megemlítenem, kinek gyógyszerkincsünk a chinin ismeretét és

használatát köszönheti. Chinchon grófnő emlékére kapta e gyógyszer a chinin nevet.

Képzettsége által szintén helyet érdemel az orvosi tudomány történetében Labuco Olíva, kinek nagy hírű könyve: „Új filozófia” címen az orvosi tudomány újjáalakítását tűzte ki célul, az emberről alkotott ismeretek radikális reformálása útján.

Mások a viszonyok azonban Franciaországban, hol a XVI. században nem volt nő, ki az orvosi tudománnyal foglalkozott volna. A párisi fakultás ugyanis hosszas küzdelem után kiúzta a nőket Aesculap templomaiból. Ekkor kezdődik meg a nők lealacsonyítása Franciaországban. Teljes bukásukat pedig a renaissance idejében kezdték meg. A XVII. században a nők oktatását illetőleg teljes dekadencia állott be és így az érdeklődés a tudományok iránt meglehetősen csökkent. Változás e téren csak a XVIII században állott be, mikor a nők engedélyt nyertek kollégiumok látogatására.

Ez időben élt Lazardiere kisasszony, ki nagy tudással a francia monarchia theóriáját állította össze; Chatelet asszony asztronómiai és matematikai tanulmányokat írt. A XVIII-ik század legjobb anatómusának Madame de Stael Delaunay van elismerve. Ugyancsak kivált anatómiai ismeretei révén Biherou kisasszony, Madame Genevieve Charlotte d'Arcoixville, anatómia, história, kémia, fizika és orvosi tudományokkal foglalkozott. Még Madame Neckert kell megemlítenem, ki a francia kórházakat reformálta. Az ő könyve mutatott rá először amaz akkor dívó borzalmas állapotokra, hogy több beteg felhalmozása egy közös ágyban, elhanyagoltan, rossz levegőben mily káros és ő követelte először a tisztaságot, jó levegőt és gondos ápolást a kórházaktól.

A többi országokat vizsgálgatva, azt találjuk, hogy a német orvosnők története hasonlít egy kissé a francia orvosnőkéhez, a mennyiben a német orvosnők is eltűnnek az újkorban.

A XVI. és XVII századok rettenetes háborúi jelentékenyen alászállították Németország intellektuális nivóját és ez gyakorolhatott ily szomorú befolyást a német nők törekvésére.

Hisz ha a hivatásos orvosnők el is tűntek, azért mégis akadtak német nők, kik az orvosi tudományokkal foglalkoztak, még pedig a legmagasabb körökben. Így Anna Sophia, kir. hercegnő kertjében gyógyhatású növényeket termesztett és azokból orvosságokat készített, majd gyógyszerértárt nyitott Drezdában. Továbbá Eleonóra Mária Rozália hercegnő, kinek könyve a betegek táplálásáról és a diétáról több kiadást ért meg. A német historikusok és bibliográfusok még sok orvosi ismerettel bíró nőt említenek.

1754-ben azonban már megjelenik az első hivatásos orvosnő, Eisleben Dorottya, született Leporin asszony. kik nagy ünnepek között avattak doktorrá a hallei egyetemen.

Angliában az új korban V. Henriknek egy törvénye börtönnel való fenyegetés mellett tiltotta meg a nőknek az orvosi gyakorlatot. Ennek dacára voltak nők, kik az orvosi tudományban nemcsak jártassággal bírták hanem ki is tűntek. Hogy csak egy párt említsünk közülük: Halket Anna. Kent Erzsébet, Bowler Katharina, Lady Montaguestb. Lengyelországnak

a XVIII. században több kiváló nőt közöl, különösen Amse Halpik érdemel megemléítést, ki mint korának jeles szemésze, nagy hírré tett szert. Igen érdekes, mozgalmasság és változatos élete volt e nőnek, melynek részletezése azonban nem tartozik ide, csupán azt említem meg róla, hogy egy ízben Magyarországon átutazva, ő kezelte és gyógyította ki Rákóczi József herceget tüdőbántalmából.

Az újkor orvosnőinek sorozatát Halpiknéval le is zárhatjuk.

Utána a forradalomnak és a XIX. századnak nagyon komplikált időszaka következik.

A nők ébredése a nagy forradalom alatt, bármily mulékony is volt az, igen fontos következményeket vont maga után. A forradalom adta meg az impulzust a haladásra egész Európában. A szabadság, melyet hirdetett, dacára kihágásainak és hullámszásainak, nagy előnyöket hozott.

A forradalom mozgalmasság ideje után, valamint a XIX. század első felében az orvosnők kérdése csak ritkán fordul elő. Mindazonáltal akadtak nők, kik tehetségük szerint hozzájárultak az orvosi tudomány kiszélesítéséhez. Ilyen nő mindjárt Mme Lachapelle Lujza Mária, ki Párisban a „Hotel Dieu” szülészeti osztályának volt vezetője. 1795-ben a hatóság az ő tanácsai szerint építtetett kórházat, amely egyszersmind bábaképző intézet is volt. Az oktatás praktikus részét Mme Lachapelle vezette. Hosszú tapasztalata képessé tette a leghíresebb theoretikus professzorokkal való vitatkozásra. Bandeloque professzor, ő jó ítélő, bámulta, hogy mily nagy lélekjelenléttel bíró kitűnő operatőr volt Mme Lachapelle. 1819-ben a kórházak orvosi és sebészi évkönyvében közölte megfigyeléseit. Két évvel később adta ki legkiválóbb munkáját: „Szülészkek gyakorlása, memoirok és válogatott megfigyelések” címen. Könyve nagy befolyást gyakorolt. Liebold igen elismerően nyilatkozik róla.

E híres nő mellé kell sorolnunk Mme Boivint, kinek tudományos munkái közül: „A szülészeti művészet memorialja” című több kiadást ért meg. 1818-ban a párisi orvosi társulat egyik tudományos kérdését Mme Borvin oldotta meg sikeresen és ezért ezüst érmet kapott. A marburgi egyetem méltányolva tudományos érdemeit, „honoris causa” megadta neki a doktori címet.

Németországban a XIX. század első felében Siebold Josephina Regina nyer a giesseni egyetemen doktori címet. Leánya szintén orvosnő.

Frei Terézt Darmstadtban avatják doktorné stb.

Még csak a lengyel Colomb Máriával akarom önöket megismertetni, kinek nagy érdeme, hogy a hidrotérápia, a vízgyógyászat tudományos időszakát megnyitotta. 1850-ben Görbersdorfban hidrotérapiai intézetet nyitott és könyvet írt Priessnitz Vincéről, kinek asszisztense volt Gräfenbergben. „A vízgyógyászat jogosságát” című broszúrájában bebizonyította, hogy a hidrotérápia jogosan szerepel a gyógyító eljárások között. Müller, századának legnagyobb fiziológusa, elismeri, hogy Colomb Máriának köszönhető a hidrotérápia tudományos nivóra való emelése.

Mielőtt végleg befejezném e sorozatot, még egy magyar nőről, gróf Zay Máriáról akarok említést tenni, ki ugyancsak nagy hírré tett szert orvosi ismeretei révén.

Nagyon megbővülne ez az értekezés, ha a XIX. század második felének, azaz a legújabb kor orvosnőinek történetéről, valamint nagy érdemeket szerzett híres orvosnőiről is megemlékezni akarnék. De azt hiszem, fölösleges is lenne ezzel előhozakodnom, hiszen ezek közelmúlt események és így bizonyára még emlékezetben vannak. Ismeretes, hogy Európa országainak egyetemei kisebb-nagyobb küzdelem után egymásután nyitották meg kapuikat a nők számára és ma nincs művelt állam úgy az ó-, mint az újvilágban, hol az orvosnők áldásos működésüket ne gyakorolhatnák az emberiség és a tudomány nagy hasznára.

KULTURÁLIS DOKUMENTUM*

Lapunk múlt számában ismertettük a „Huszadik Század” decemberi füzetének azt a részét, amelyet hazai írónk szolgáltatott. Alább kivonatát adjuk a külföldi szociológusok véleményeinek, amelyek a H. Sz. említett számát nemcsak kortörténeti, hanem kulturális dokumentummá is avatták. E kivonatok mutatják, hogy arra kifelé, a szociológusok számára a világ nemcsak himnemű, hanem a társadalom fogalma a nőt és a férfit öleli fel. Ők az ilyen kérdéseket, mint a választójog problémája, már nem tárgyalhatják anélkül, hogy a nő helyzetére vonatkozó nézetüket is kifejezzék.

Emil Reich, a bécsi egyetem tanára szerint „az ideális választójog az volna, amely az erkölcsileg és szellemileg legmagasabb színvonalon álló embereknek, a nem különbsége nélkül, nagyobb befolyást biztosítana, mint az erkölcsileg és szellemileg kevesebbet érőknek”, de minthogy ezeket, az erőket mérni nem lehet, legalkalmasabb marad az általános, egyenlő, titkos választójog. Mert ez „felbreszti és megerősíti a felelősség érzését mindenért, ami az országban történik. Mindenkint kényszerít arra, hogy foglalkozzék az állami közösség nagy problémáival és már ezáltal is kultiválón és etikusan hat”.

Ferdinand Tönnies, kieli egyetemi tanár, a német társadalomtudomány egyik vezérlő képviselője, szintén a politikai érdeklődés megélénkülését várja a gyakorlatban is kedvezőnek bizonyult á. e. t. választójogtól. „Eme rendszer javítását nem tartom szükségesnek – írja – de lehetségesnek és kívánatosnak az arányos választójog és nem sok idő múlva a női választójog irányában.”** J. Castberg: Norvégia igazságügyminisztere válaszában közli, hogy a Storthing-választásokhoz a nőknek tavaly adták meg a választó-

*L. „A nő és a társadalom” januári számának „Kortörténeti dokumentum” című cikkét.

** Tönnissel szembeállíthatjuk a H. Sz. Januári füzetében pótlólag közölt vélemények közül Eduard Bernstein nyilatkozatát, aki a Németországban érvényes, a nőkre ki nem terjedő választójog rendszerével tökéletesen meg van elégedve, eme rendszer valamelyes korrektúráját – kivéve az arányos szavazat irányában – éppenséggel nem tartja szükségesnek.

jogot. Ő az „egy ember, egy szavazat” rendszerében és a választójog titkos gyakorlásában a nép intellektuális és gazdasági előmenetelének fegyverét látja.

Rudolf Goldscheid, a bécsi szociológiai társaság elnökének kiválóan érdekes fejtegetéseit egész terjedelmében közöljük:

„Ma az összes tudományok, főképpen a történelmi ismeret egyik legbiztosabb eredményének kell tartani azt, hogy az általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog korunkban a népek versenyképességének nélkülözhetetlen előfeltétele a hatalomért való nemzetközi küzdelemben. E jog megadása nemcsak azért szükséges, hogy a munkásosztály érdekeit az államban képviselhesse, hanem azért is, mert csak az az állam nem marad jólétben és hatalomban a szomszéd államok mögött, mely alkotmányát a legmodernebb szellemben alakítja át. Ezt semmi sem bizonyítja inkább, mint Németország emelkedése és Oroszország hanyatlása az utolsó évtizedekben. Az általános, egyenlő, közvetlen és titkos választójog, melyet minden korlátozás és jogelcsavarás nélkül minden nagykorúnak és épelméjűnek megadnak, az állampolgári nevelésnek legfontosabb részét képezi s az iskolai képzettség elengedhetetlen folytatásának tekinthető. Iskola-kötelezettség és választójog kiegészítik egymást és együtt alkotják meg az egészséges tömegkultúra egyetlen megbízható alapját; viszont egyedül ez a tömegkultúra kezekedik a gazdasági versenyképességért. A pluralitás nem tekinthető az általános választójog hasznos javításának; ellenkezőleg, annak megtagadását jelenti. A történelem ezt is kétségtelenül beigazolta. Az emberi természet önzésének megrögzött és a történelmi múlt által kimélyített szűkkeblűsége a birtok és a képzettség kiváltságolása mellett mindig és mindenütt arra vezetett, hogy a kiváltságos kisebbségek kíméletlenül a közre ártalmas előnyök biztosítására törekedtek. A vagyon és műveltség uralma sehol sem váltotta be azt, mit tőle vártak. Ellenkezőleg, azok, kik a műveltséget és a vagyont élvezték eddigéle, mindig haszonleső önrédekük fegyverét használták ezt az előnyt a létért való küzdelemben. Az ember még nem oly természetű ma, nincs is arra nevelve, főképp nem a valóság által, hogy érzéke legyen felebarátai szükségletei iránt. Ezért az emberi szükségletek kielégítésére csak az esetben van kilátás, ha ezek a népképviselői testületben majd megfelelő kifejezésre találnak. Alkotmányosan kormányzott országokban a népességnek csak azon rétegei érdekében történik valami, melyeknek szavazatai szerepet játszanak a választásoknál. Csak az, ki csor-

bíthatlan szavazatát adhatja le, adhat valamit, ha nincs is semmi más egyebe, a politikusnak. Semmiért az ember az életben, sajnos, semmit sem kap.

Ez az az ok, mely végre azt a belátást is ki fogja kényszeríteni, hogy a család fejlődése és egészsége érdekében a nő választójoga is szükséges. A pluralitás a választójogot éppen a legérzékenyebb helyén találja. Igazi jog helyett csupán látszatát kelti a jognak, miáltal különösen izgatóan hat. Kultúrjogállam helyett papírból való jogállamhoz vezet; ahol az igazságosság ércfalainak kell állania, ott eltolható papírosfalakat emel. A korlátlan, általános, egyenlő és titkos választójog követelése azonban korántsem pusztán az emberiségnek, avagy az igazságosságnak a követelménye. Viruló fejlődés előfeltételét képezi, az emberek minőségét emeli, új termelésnek és új fogyasztásnak teremt lehetőségeket. Csak az a kultúr-nép, mely minden ízében magas színvonalon áll, léphet fel tartós sikerrel a világpiacon és szerezhethet nemzeti sajátosságainak általános nagy tekintélyt. Főképpen a monarchiában Magyarország fogja rövid időn belül gazdasági és a politikai hatalmában káros következményeit érezni annak, ha elmulasztja magát a kor magaslatán álló alkotmány-mechanizmussal idejekorán ellátani. Ezzel nemcsak a monarchiában elfoglalt állásának fog ártani, hanem azt is el fogja érni, hogy a hátramaradt Magyarország által akadályozott és a vele való folytonos viszálykodások által kifárasztott monarchia, nem érheti el a hatalmak versenyében azt a pozíciót, melyet elfoglalni hivatva volna területiális birtoka és népességének tehetsége alapján. Csak az állam összes nemzetiségeinek legitenzívebb kifejlődése teheti képessé a közöttük legtermőképesebb nemzetet arra, hogy a nemzetközi tekintély legmagasabb fokára emelkedjék. Különösen az analfabéták állampolgári mellőzését kell a fejlődés szempontjából elítélni. Az állam az oka, hogy analfabéták vannak; hogyan szabad az ő mulasztásos bűnéért még ezeket meg is büntetni. Ez az igazságtalanság megkettőzése. Ha majd az analfabétáknak is teljes választójoguk lesz, akkor rövid időn belül nem lesz több analfabéta. Egyedül ennek az útnak fog az összesség annak tudatára ébredni, mily erősen ártalmára van az államügynek az analfabéták nagy száma. A kormány által javaslatba hozott és a pluralitással és sok egyébbel elrontott választójog Magyarország és ezzel Ausztria fejlődését is évekre meg fogja kötni. Fontos lehetőségeket, melyek ma már megvannak, nem használ ki ez a javaslat, ezáltal azt fogja elérni, hogy Magyarország az általános fejlődésben messze el fog maradni, – gondoljunk csak az egész Kelet sorsára – anélkül, hogy erre valamely belső szükségesség kényszerítené. Minden tör-

ténet azt tanítja, hogy a kultúrának és hatalomnak nincs nagyobb akadálya, mint kicsinyes szűkkeblőség partikularisztikus okok miatt, mint félelem a népjogok kiterjesztésétől. Az összes állampolgári jogok, melyeket megadunk, idővel állampolgári kötelességekké lesznek, melyekre bensőleg rátermettek igyekeznek lenni az emberek. Ezen választójogban és a ma is fennállóban általában legerősebben a nyilvános szavazást kellene elítélni. Ennek elmaradhatatlan következménye a lelkiismeret legnyomasztóbb leigázása volna és oly erkölcsi romlottságot létesítene, mely alulról felfelé szükségkép az egész népet megmérgezné. Csak egyet ne felejtünk el: a széles népességrétegek a nemzet elitjének organikus tartalékát képezik. Aki a széles tömegeknek nem akar annyi kultúrát adni, amennyi csak lehetséges, az saját organikus tartalékát mérgezi meg. Ezért nemzetpolitikai szempontból csak a legelőrehaladottabb alkotmány okos. Minden más rendszabály kamatok helyett tőkéből való élés, melynél a jelenlegi látszólagos előnyök nemsokára a legkegyetlenebbül megbosszulják magukat. Bátorság a szabadsághoz; bátorság a nagylelkűséghez; bátorság a kultúrához; erős és tartós államhatalomnak ez a legjobb receptje.

Walter Crane válaszából: „Pártolom a felnöttek választójogát, mert a nép képviselése csak akkor lehet teljes, ha minden nő és férfi polgárként szavazhat”. „A szavazat birtokának és gyakorlásának a helyes polgári öntudat és személyes felelősség érzését kellene kiterjesztenie, mert a szavazó nőnek vagy férfinak azt kellene éreznie, hogy az állam felépítésénél vagy a társadalmi szervezet megújításánál segédkezik.”

A. Forel: „Azt hiszem, hogy az á. e. t. v. a művelt népek egyedüli igazságos rendszere, föltéve, hogy a nőkre is kiterjed, kiket eddig méltatlanul és igaztalanul kizártak belőle”.

Franz Oppenheimer kimutatja, hogy ma Németországban úgy a demokratikus birodalmi, mint a reakciós porosz Landtag-választójog rendszere mellett a klerikálisok és a konzervatívok uralkodnak. Hogy „a koronával való viszály idején a reakciós cenzus-választójog mindig újból demokratákkal töltötte meg a porosz országgyűlést. És ma a demokratikus választójog a német birodalmi gyűlést reakcionáriusokkal tölti meg”. (A férfi egyeduralma alatt. Szerk.) „Kitűnik” – mondja Oppenheimer továbbá – „hogy a választás eredménye sokkal kevésbé függ a választási rendszertől, mint a választók mivoltától.”

„Bajorországban a centrum a szociáldemokráciával szövetkezve a demokratikus választójogot vezette be: bízhat hatalmában, melyet báránykái lelke felett gyakorol.

Belgiumban a klerikálisok egy erős csoportja a nők általános választójogára törekszik, kétségtelenül a demokrácia legradikálisabb formájára, amely csak elképzelhető. A papok biztosan számítanak arra, hogy a fanatikus nők a szkeptikusabb férfiakat le fogják szavazni. Ez gondolkodásra adhatna okot!

Természetesen rövidlátó számítás ez. Természetesen bizonyos idő eltelte után az általános felvilágosodás és az iparforgalom haladása még a felsőbajor parasztot és a belga szenteskedő asszonyokat is a demokráciára fogja téríteni. És ezért a demokrata mindenütt az általános választói jogra fog törekedni. Még attól a veszélytől sem tartva, hogy az a „bizonyos idő” igen hosszú lesz és amíg elmúlik, sok reakciós jogtalanság történhetik meg”.

G. de Greef brüsszeli egyetemi tanár különleges választójogi rendszerért lelkesedik, annak hiányában azonban „ezerszer jobban szeretem a tiszta és egyszerű általános választójogot, beleértve még az asszonyokét is, mint bármely mesterséges kombinációt”.

Keir Hardie, az angol parlament tagja: „Hive vagyok az egyenlő választójognak, minden embernek egy szavazat, ami a két nemre egyaránt alkalmazandó”.

Georg Brandes dán író, a tervezett pluralitással szemben azt tartja, hogy „mindenesetre a férfiakra háramló eme igazságtalanság távolról sem oly nagy, mint az összes nők kizárása”.

Alfred R. Wallace világhírű természettudós ellensége minden osztályképviseleti rendszernek; „az általános, férfiakra és nőkre egyaránt kiterjedő választójogot követeli”.

A H. Sz. januári füzetéből idézzük a következőket:

Albion W. Small, a chicagói egyetem szociológiai tanára, ridegen kimondja, hogy a választás manapság inkább üzleti, mint politikai tény és hogy erre az üzletre nem annyira a tényleg szavazó férfiak, mint inkább a „nemszavazók nagy száma, különösen a társadalmi kérdésekben érdekelt nők gyakorolnak befolyást”.

A. E. Gardiner, a londoni Daily News főszerkesztője: „Minden felnőtt férfinak és nőnek – az elmebetegek, a büntett miatt elítéltek és a közpénzen tartott nyomorgók kivételével – meg kell adni a szavazatjogot, amelynek egyenlőségét nem csorbíthatják vagyoni jogi tekintetek”.

Upton Sinclair: „Az általános választójognak előnyét minden férfira és nőre abban látom, hogy kényszeríti általa az államot, hogy minden polgárának megfelelő nevelést adjon. A plurális szavazatjogot csupán egy föltétel alatt fogadnám el, ha t. i. többes szavazatjog adatnék az országban élő vagyoni-

talán férfiaknak és nőknek, mert ezek ama személyek, akiknek jogai leginkább követelik a védelmet.”

A Huszadik Század szerkesztősége köszönetünket érdemelte ki azért a tanulságért, melyet félig tudatosan, félig akaratlanul nyújtott decemberi füzetében. Ennek elolvasását legmelegebben ajánljuk. Megjegyezzük, hogy a H. Sz. januári száma kiegészíti az előző füzet tartalmát.

GLOSSZÁK.

Egy gyerek született. Valahol egy gyerekágyas ház körül az egész város megvetése, gúnyolódása, rosszakarata támaszt dermesztő viharforgatagot, a mely elszigeteli ezt a házat a „tisztességes” társadalomtól. Pedig tanító nő az anya, tanító az apa, törvényes házások, mindketten állásban vannak, sok szeretettel, gonddal készülnek a gyereket nevelni. Csak-hogy az anyakönyvi dátum, meg a fogantatás valószínű ideje közt némi eltérés volt: ezt a tisztesség nevében kisütötték azok, akiknek „erkölcse” megköveteli, hogy mindig más emberek belügyeiben vájkáljanak.

A feminizmus ellen. Idillikus harmóniában találkoznak konzervatív köreink, szocialistáink és klerikálisaink a feminizmus és főképpen annak legaktuálisabb küzdelme ellen folytatott harcban. Amely napon reakciós tészta dörögnek a feminizmus ellen, ugyanaznap az úgynevezett radikális oldalon is rúgnak rajta egyet.

*

A Szombathelyen megjelenő Vasvármegye, Gárdos Mariska előadása alkalmából, írja: „Fölfordult világot élünk. Előbb Hans Dorn, a férfi jön hozzánk apostolkodni a feministák mellett, aztán Gárdos Mariska, az asszony jön menydörögni a feministák ellen. Igen élesen támadta a struccollas, selyemruhas feminizmust, amely a kiváltságos asszonyok egy divatos játékszere. A parfümös nőmozgalom irtózik a műhelyek és gyárak rongyos leányaitól, asszonyaitól, akik nem szalonképesek és mozgalmaiban csak az úri kisasszonyok részére akar jogokat szerezni. Az egész feminizmus egy teljesen elhibázott mozgalom, amelynek a választójogért való küzdelme nevetséges és időszerületlen próbálkozás. Magyarország mostani helyzetében a nők elmaradottsága és tudatlansága miatt határozottan károsnak tartaná a nők választójogát, amellyre a kontinens egyetlen államának női sem éretek.”

Ha másért nem, azért valóban érdemes szocialistának lenni, hogy az ember ilyeneket szónokolhasson. Elvek? Tettek? Igazság? Azok a Népszavában találhatóak, amikor így ír: „Vigyázzunk, mert ha csak egyetlen területen kiderül, hogy a haladásnak, a proletárérdekkel mindig egyező haladásnak nem vagyunk merészen újító barátai, az veszélyes lehet. Nagyon veszélyes. Számunkra, éppen a mi számunkra nincs megállás sem az irodalomban, sem egyebütt. Nekünk nem szabad a rokkantak keserűségével néznünk az ép erővel haladókat,

mert elsodródunk, eltipornak és magunk is megrokkannunk. A mi helyünk elül van: a haladás élén.” De a míg a modern költők, aránylag szűk köröket foglalkoztató, küzdelme ilyen igazságokat vált ki belőlük, a modern nő világot rengető, minden anyától lett ember érdekével kapcsolatban levő nőmozgalom titáni küzdelme csak a rosszhiszeműség, a tehetetlenség, a rokkantság keserűsége megnyilatkozásait kapja részükről.

A Magyar Hölgykoszorú „Háztartás” című közlönye „A nő igazi hatásköre” címen nyílt levelet adott ki „Magyarország összes asszonyaihoz és leányaihoz... Őszintén sajnáljuk, hogy lapunk szűk keretében nem közölhetjük le a levél egész szövegét, mert Nagy Frigyesel mi is valljuk, hogy az ellenünk irányuló támadásokat „lejobb kell szögezni”. Rövid kivonattal azonban szolgálunk:

„Tisztelt Honleányok! Balcsillagzat tűnt fel társadalmi egünkön, az általános szavazati jog és a nők szavazati joga nevében. Nagy veszedelemmel fenyegeti Magyarország beléletét, fejlődését, családjait, úgy a társadalom nyugalmit, boldogságát.

Idegen elemek, avatatlan egyének, kik sem történelmi múltunkat, sem ezeréves alkotmányunkért való küzdelmeinket nem ismerik, ide jöttek, hogy világboldogító eszméikkel a mi családi, társadalmi és politikai ügyeinkbe beavatkozva, hagyományos múltunkat, eredeti nemzeti mivoltunkat, társadalmi rendünket felforgassák, megrendítsék és végre feldőlják. (Feminista közbeszó: Vajj! kik ők? Honnan jöttek? Neveket, neveket! hadd pusztíthassuk ezeket a feldúló gaz idegeneket!) „Mit érne a szavazati jog, ha eredeti fájában a nemzet nem gyarapodnék és helyette idegen elemek foglalják el a jogosult helyet?” (F. k.: Mit szól ehhez a bajor Augustia főhercegnő, Vanderbilt Gladys és a többi idegen elem?) „Azért inkább azon igyekezzünk, hogy ifjainkat már 20-25 éves korukban oly állásba juttassuk, amelynek jövedelme egy kis család fentartására a maga köréhez „mérten elegendő.” (Több leányt áruló a n t i feminista mama, mohón: „Hogyan, de hogyan juttassuk?” „F. k.: Léteznék olyan jövedelem, amely a „körhöz mérten” elegendő?) „Leányainkat pedig szintén igyekezzünk 18-20 éves korukban főköttő alá juttatni (T. l. á. a. m. igen kedvtelenül: Hiszen igyekezni ezer év óta egyébre sem igyekszünk, inkább azt mondaná meg, hogyan juttassuk), hogy úgy ismét egészséges, normálisan fejlődött nemzetfentartó anyagot juttassunk hazánk számára. Elsősorban ez a legfontosabb kötelesség!” (A még meg nem született gyermekek kara, duzzogva: Lám, ezért nincs kedvünk a világra jönni: mi csak nemzetfentartó anyaga legyünk a hazának, holott a haza kötelessége lenne, hogy fentartsa a megszületett emberek nemzetnek nevezett tömegét.)

„Különben az igazi magyar nő sokkal jobban szereti hazáját, semhogy hiúsága kielégítése céljából az amúgy is nehéz viszonyok közt működő kormányférfiaknak, valamint a törvényhozás mindkét házának a szavazati jog kérdése által még nagyobb kellemetlenséget és bajt szerezni engedne, (F. k.: Bizony úgy van! Hiúságból dehogy is okvetetlenkedik az igazi magyar asszony, még akkor sem, ha a hazát nem azonosítja a kormánynyal és a törvényhozás két házával.) Miután eleve tudja, hogy az nem nyugalmat és megoldást, hanem csak nagyobb kellemetlenségeket, visszasságokat és az egész társadalmi rend és családi élet felfordulását idézné elő. (F. k.: Azonban az igazi magyar asszonyok mindennek az ellenkezőjéről vannak és voltak mindenkori meggyőződve. Lásd A magyar nőmozgalom régi dokumentumai, Igazságkönyvtára. Ara 80 fill.)

„Azért mi igaz magyar asszonyok tiltakozunk is az ellen, hogy idegenek a mi feltétlen őrzött alkotmányos

életünkbe s ügyünkbe beavatkozzanak. (F. k.: Helyes! El Ausztriától, hogy az osztrák államférfiak ne turkálhassanak folyton belügyeinkben.)

„Tömörülünk tehát és egy szívvel, lélekkel jelentsük ki, főleg s elsősorban mi, akik a tanügy terén működünk is önálló állást foglalva el, diplomával rendelkezünk, tehát elsősorban nekünk lenne jogosultságunk szavazatunk érvényre juttatását kérni. (F. k.: Pont? Bocsánat, ha Ön a tanügy terén diplomával működik, megkívánhatjuk, hogy a mondatait be is fejezze. Hát mit jelentsenek ki szívvel-lélekkel a tömörült tanügyi működők?) „És éppen mi, mint arra legilletékesebbek, (F. k.: Minek alapján l e g illetékesebbek?) a haza érdekében már eleve lemondunk minden nyilvános politikai szereplésről és a szavazati jog kérelméről. (F. k.: Hát nem pompás érv ez a feminizmus mellett? Az asszonyok, akik érzik, hogy nem szolgálhatják a haza érdekét, tartózkodnak a politikától. Bár a férfiak is megtanulnák ezt a nemes önmegtartóztatást.)

Végül egész terjedelmében közöljük a befejezést, hadd csatlakozhassak lapunknak minden olvasója, ha neki jól esik a ... a ... mihez? kihez? – a nyílt levél ezt elfelejti elárulni.

„Most pedig mindazon igaz magyar asszonyokat, tartozzanak akár a legmagasabb körökhöz, akár a szerény polgárság vagy a magyar földművesgazdák köréhez, arra kérem, hogy ha soraimat megértették és helyeslik, legyenek szívesek csak egy levelező-lapon nevük aláírásával, a lakhely és társadalmi állásuk megjelölésével azt címre (Budapest, II. ker., Főherceg Albrecht-út 21. sz. a.) küldeni. hogy azután azokat illetékes helyre eljuttatni szerencsés lehessenek.

Ez legyen a magyar nők első és utolsó szavazata, amelyet joggal és kötelességtudással teljesítenek.

Nehogy mulasztást kövessünk el és a nemzetköziség eddigi küzdelmeinket és eredeti magyar mivoltunkat megrontsa vagy esetleg megsemmisítse, azért a nyilatkozatok mielőbbi beküldését kéri, honleányi üdvözléttel kapuvári V. E.-né, nyug. áll. polg. és felsőbb leányiskolái ig.-tan., kir. tanácsos, tanfelügyelő neje. A Magyar Hölgy koszorú közp. igazgató-választmányának jegyzője és az összes szakosztályok előadója.”

*

Budapest keresztényfelekezeti közönsége előtt Prohászka Ottokár mond hatalmas beszédet. Ugyanabban az órában a felekezetenkívüliség táborában, a Szabadgondolkodók Egyletében is előad valaki. Bájos összhang, idillikus harmónia: mindkét helyen a Feministák Egyesületét, a magyarországi feministákat ütik, dorongálják – a k a r j á k pusztítani.

A katolikus Alkotmány üti a feministákat, persze, hogy a zsidó Hét sem maradhat el.

De a feminizmus Magyarországon mégis él, virul, hatalmasan fejlődik, ellentállhatatlanul magához vonzza az ország minden osztálybeli intelligenciáját; kulturális hatása egész társadalmunkat átjárja. A rosszakarat, az erőszak, az irigység, az ostobaság egyesült erőinél hatalmasabb a feminizmus egyszerű igazsága.

Úgy-e, hogy nem elég lármás? A H. Sz.-nak lapunk más helyén tárgyalt enquétiáján Wilhelm Auspitzer úr (publicista, a Berliner Zeitung a/M. szerkesztője) többek közt azt írja: „És hogy a nép gazdasági és kulturális jólétének nem kell szükségszerűen kárt szenvednie a maradi választójog mellett, arról meggyőzhet minket Anglia példája, hol a maradi választójog az országnak sem gazdasági, sem kulturális fejlődését nem gátolta. Nem hallunk Angliában a választói jog kiter-

jesztésére irányuló küzdelmekről.” Yves Guyot, a liberális közgazdaság egyik vezérképviselője ugyanott az angol korlátozott választórendszeréről beszélve, szintén azt mondja, hogy az angol „közvélemény nem is kívánja a választójog kibővítését”. Nesze nektek lármás küzdelmekért gyűlölt suffragettek! Hát úgy-e, hogy igazuk van, ha mindjobban fokozzák a lármát: még mindig vannak, akik nem hallanak a választói jog kiterjesztésére irányuló küzdelmekről. Pedig sem Auspitzer, sem Yves Guyot nem süketek.

LEVÉL EGY – TÖBB – SOK APÁNAK.

Írta: HERMANNÉ-LUDVIG BLANCA, Medgyes.

(Befejezés.)

Mert nem mondom, hogy ne adja fel hivatását* a nő, ha házasesete- úgy kívánja, ha férje gond nélkül eltarthatja, ha gyermekeinek élhet; de viszont legyen hivatása, amelyben bízhat, ha férjét segíteni kell, ha vele kell állnia a sorban. „... sie sollen nebeneinander stehen, wie ein paar gute Bäume. Nur dass der Mann an der Windseite stehen soll, das ist alles!” S ahogy a férfiember nem tanulhat ugyan mindent alaposan, de szak tudásában alapos lévén van biztos támasza legalább egy irányban tudásának s ez által komoly, következetes és megbízható lesz, éppen úgy a nő könnyelműségét – ami nagyon gyakran léhaságig megy – is elveszi az igazán komoly életpálya. S mondhatom Önnel emnek uram, hogy amíg meg akarja kimélni leányát attól, hogy egy komoly hivatás előkészítő munkái, mint a középiskola vagy egyetem, tanítónőképző elvégzése, lefoglalják s erejét kipróbálják, gyakorolják és megedzzék, addig meg fogja őt fosztani attól a nagy és komoly életörömtől, amely a céltudatos munka becsületes és komoly végzésével jár. Amíg meg akarja menteni attól, hogy bízson saját tudásában és erejében, szembe merjen állani a megélhetés gondjaival, addig visszatartja attól az önbecsüléstől, melyet az adna; s amíg félti attól, hogy közéje jutva az emberártnak, bántódásoknak, sértéseknek lehet kitéve, addig nincs módja arra, hogy a hántásokat szeretettel tűrni, ellenségeit szívvel lefegyverezni s lelke nemességével magának megszerezni tudja.

Látom, hogy Ön mosolyog, mintha új igazság jutott volna eszébe, mellyel mindezeket, amiket mondtam, megsemmisítheti s azt mondja: „Tegyük fel, hogy megenyedjük a leányoknak ezt, amit ön kíván – mit gondol, micsoda szomorú sors vár arra a férfira, aki ilyen aszszonyt kap feleségül?” Én nem hiszem, hogy bármily férfira nézve is szomorú sors volna elvenni egy tanítónőt, vagy orvosnőt, vagy mérnököt, aki – legyen az a férj földbirtokos vagy művész, orvos vagy hivatalnok, tanár vagy mérnök – meg tudja érteni munkáját, fel tudja fogni terveit, vele olvashatja olvasmányait s nem fog jajgatva unalomról panaszkodni, ha férje hivatása szerint dolgozik s nem jár vele jourokra, estélyekre, színházba stb. –; aki –

* Szívesen közöltük a cikket, bár a házasság és hivatás szétválasztására vonatkozó nézete és végső következtetése ellenkezik; fogásunkkal és a feminista elvekkel. Az ellenvéleménynek lapunk legközelebbi számainak egyikében adunk teret. Szerk.

„Nem, nem, ez mind szép ... de a háztartás, asszonyom! a háztartás!”

No, csakhogy ide jutottunk, mert erről tényleg lehet még pár szót szólni. A fiúkat nevelik testileg, szellemileg, hogy azonban egy reáliskolába, vagy gimnáziumba járó fiúnak gyakorlatilag is kellene valamit tanulnia – asztalos-, kovácsmesterséget, egy kis cipőtalpalást, meg esztergályozást –, arra még keveset gondolnak. Ellenben a leányoknak mai felfogás szerint szükségük van a háztartás minden csinját-bínját, minden unalmas és időt lopó munkáját, a kézimunka minden szemetröntő fáját ismernie és tudnia.

Pedig ha komolyan vesszük a dolgot, a háztartási munkákra az asszonynak van szüksége s nem a leánynak. S az asszonynak szüksége van nemcsak a háztartási munkák ismeretére és gyakorlati tudására, hanem az egészségtan és neveléstan ismeretére, a nemi élet egészségtanára s a gyermekápolás és csecsemőgondozás tudására is.

Mindezekre azonban nincs szüksége a leánynak. Ha a leány hivatásos pályára készül, úgy ez első iskolás korától kezdve diplomájáig – bárminő legyen az – úgy lefoglalja, hogy jó, ha pár szabad órája marad a természet élvezésére s teste gondos ápolására. Ez idő alatt családjá gondozza s akár otthon nevelődik, akár intézetben, megmossák és rendbe szedik fehéreműt, elébe táalják az ebédet stb. Ha aztán megkezdí működését pályáján, akkor éppen olyan „garszonéletet” él, mint a fiatal, vagy agglégény férfiemberék, mert nem teheti máskép. Hiába tud mosni pl. egy tanítónő, aki heti 20-30 órára van kötelezve; hiába tud főzni a orvosnő, kit mikor forr a fánknak a zsír, haldoklóhoz hívhatnak, hiába kezd vasalni a fogtechnikus-leány, akinek minden percben jöhet megrendelője s hiába kezd hozzá egy ruha varrásához a lapszerkesztőnő, mert ugyan várhatná, mikor kerül rá az a ruha. Bármely pályán működjön a leány felvesz lakást, vesz ellátást – ki így, ki úgy, saját családjától, másoktól vagy vendéglőből hozatva; mosatja és takarítatja ruháját; s üzletben veszi, nem pedig köti a harisnyáit. S ha nem megy férjhez, akkor így éldegél, amíg meg nem öregszik s ha nincs is az a meleg otthona, ami az asszonynak, azért legfeljebb sajnálni lehet, nem pedig kárhoztatni érte, mint ahogy nem kárhoztatja senki sem az ugyanilyen okokból ugyanígy élő férfiakat. A leánynak tehát nincs szüksége a háztartási munkákra s így az Ön aggodalmai teljesen elesnének, ha nem várhatna minden leányra az a jobb sors, hogy férjhez megy. Ha azonban a leány nem tanult semmit, ami a háztartást illeti, mi lesz akkor mint asszony a konyhájával, a kamrával, pincével, a foltozandó s beszövedő ruhaneművel s hogy fog az az asszony bánni a gyermekével?

Azt hiszem, erre is lehet megoldást találni. Minél intelligensebb valaki s minél többféle ügyessége és képzettsége van, annál könnyebben tanul meg még valamit s annál ügyesebben fog hozzálátni gyakorlati dolgokhoz is.

Egy év teljes leforgása alatt a háztartás minden ága előfordul. Egy év alatt tehát minden művelt és tanult leány megtanulhatja azokat a dolgokat, melyekre az asszonynak szüksége van. Ha egy leány egy évig nem is mindennap, de legalább minden másnap főz, minden héten mos vagy vasal; tavasztól kezdve őszig befőtteket készít, akkor elsajátíthat ezen a téren mindent,

amit tudnia szükséges s ugyanez idő alatt megtanulhatja a varrás egyszerű módjait, a ruhafoltozást s szövet- és harisnyabeszövést; a kis- és nagytakarításokat s elméletileg azt, amire ritkábban előforduló esetekben szüksége lehet. S mindezek mellett egyszerű előadásokból megismerkedhet a nő és a csecsemő egészségtanával s a gyermek fizikai nevelését megkönnyítő tanácsokkal. Természetes, hogy annak a háztartásnak, melyben erre mód és alkalom volna nem esélyektől vezetett és korlátozt magánháztartásnak, hanem a tanulás céljaira berendezett s ennek megfelelően vezetett háztartási iskolának kellene lennie. Nem olyan gazdasági háztartási iskolának, melyben nagyszabású konyha- és virágkertészetet, vagy baromfitenyésztést tanulnak a leányok; sem nem pusztán főzőiskolának, vagy varrodának, hanem teljesen a középosztály háztartásának megfelelően berendezett mintaháztartásnak, melyben mindent maguk végezve tanulnának a leányok – nem sokan. legfeljebb 10-12-en együtt mindent, amire az asszonynak szüksége van; elvégezve minden munkát a súrolástól és porolástól a kilincsfényesítésig; mosogatástól a lámpatakarításig; beszappanozástól a fényesre keményített fehéreművasalásig, cseresznyebefőzéstől a birssajt-készítésig s a gombfelvarrástól a fehéreműszabásig. Nem volna elméleti tananyaguk egyéb semmi, mint az orvos előadása, aki éppen úgy, mint az anyák iskolájában, megmagyarázná nekik az asszonyélet legszebb munkáját, a gyermekápolást. Nem mondom, hogy ezután az egy év után éppen olyan ügyesen forognának a kést és kanalat, mintha gyermekkoruk óta mindig a konyhában lettek volna; azonban mindenesetre meg tudnák főzni azt, amit akár maguk keresnek, akár férjük keres. S hogy mikor végezzék el ezt az iskolát, azt is nagyon könnyű megállapítani. Amíg középiskolai tanulmányokat végeznek, addig úgylis fiatalok a férjhezmenésre. Ellenben felsőbb tanulmányok utánra sem jó hagyni, mert előbb közbe jöhetne a férjhezmenés, mint ezeknek vége. Szakítsuk ki ezt az egy évet a leányoknak a középiskolák után. Ha a leány leérettségizett, vagy letette a képesítőt, vagy ha kimaradt a 6. osztályból (ha gyógyszerész lesz), végezzék el egy ilyen egy éves „asszonyképző” tanfolyamot s ez után menjen vagy állásra, vagy további tanulmányaira β akkor bármikor jöhet a párja, készen fogja találni szellemét és szívét s a konyhaképességeit is.

Hiszen talán igaza van, de hát hol az az „asszonyképző” iskola?

Csinálja meg édes Barátom! Álljon össze X-szel és Y-nal és még sok-sok más barátjával, akik mind be fogják látni, hogy igazam van s csináljanak a leányaik számára csak egy ilyen iskolát, tudom, hogy csakhamar minden városban akadnak követőkre s nem kell félniök aztán, hogy szegény fiúk, ha véletlenül olyan leányt vesznek el, aki megérti gondolatait s munkáit, örökké lyukas harisnyában fog járni s gyomorhajban szenvedni. Ha pedig Ön erre azt mondja: „No nekem beszélhet, én azért megmaradok amellezt, amit mondtam s többet vagy egyebet a leánynomnak nem engedek, akkor nem fordulok többet Magához, hanem egyenesen leányától kérdem meg, hogy mit szól ahhoz, hogy lehet-e az apáknak valamit nem megengedniök. Én tudom, mit fog rá felelni, de arról majd máskor. Addig is üdvözlöt.

AZ ELSŐ OROSZ NŐI KONGRESSZUS.

Pétervár, 1908 december végén.

December 23-án 8 órakor este Szt-Pétervárott a városi dumának tágas, zászlókkal ékesített Sándor-termében ünnepiesen megnyitották az első orosz női kongresszust. A terem kicsinynek bizonyult, hogy befogadhassa mindazokat, kik bejutni óhajtottak. Az asszonyok abszolút többségben voltak, az erős nem képviselői szinte eltűntek köztük. Láthattunk delegátusokat Oroszország belsejének legfélreesőbb vidékéről; a távoli Szibériából, a Kaukázusból, Finnországból, Litvániából, Lengyelországból, Kis-Oroszországból. Minden társadalmi réteget képviselve látunk: a munkásnők sovány alakjait, a selyembe és csipkébe burkolt úri hölgyek mellett, az igénytelen családanyákat, a tanítónők, orvosnők, ügyvédnők és újságírónők mellett. A kongresszus az orosz asszony teljes képét tárja elénk.

Az ülést megnyitja a kongresszus egybehívója, dr. Schabanow asszony. Szívhez szóló hangon üdvözi a vendégeket és így folytatja: „Az első nagy orosz női kongresszust ezennel megnyitottuk. Az első szó a női jogok első előharcosát, az agg Philosopha asszonyt illeti.” Ez imígy szól; „Ma a városi дума vendégszeretetében részesülünk, de talán nem fog elmúlni sok idő és az országos dumában is meglesz a helyünk képviselőink mellett. Folytatja aztán, mondván, hogy boldognak érzi magát, hogy ő, ki látta a jobbágyság eltörlését, részt vehet az orosz asszony felszabadításának első mozgalmaiban is.

Élénk tetszésnyilvánítások közt fogadták aztán a különböző küldöttségeket. A népegyetemek nevében Kareev tanár üdvözölte a kongresszust, a városi дума nevében Rjeszow. Még sok más deputáció következett, mint a művelődési ligáé, különböző orosz felső tanintézet stb. Azután üdvözléseket olvastak fel a kadetpárt, a munkáscsoport részéről, a békés újítások pártjából, a muzmánoktól. Meleg üdvözléseket küldtek többek közt Németország, Anglia, Ausztria, Magyarország, Törökország, Finnország, Ausztrália asszonyai.

A kongresszus tulajdonképpeni munkája a második napon kezdődött. Mind a négy szekció dolgozott. Az első szekcióban a szónokai a női jótékonyági szervezetekkel foglalkoztak. Ezen rész kisebb érdeklődést keltett és kevésbé látogatott volt. A második szekcióban már élénkebb munka folyt. Itt először is minden oldalról megvilágították az orosz parasztasszony helyzetét. Felette szomorú életét visszavezették az egész parasztság súlyos gazdasági helyzetére.

A legélénkebb figyelemmel kísérték azonban a harmadik szekció munkáját, ahol a nő politikai és gazdasági helyzetét tárgyalták. Itt a pártoknak élénk küzdelme fejlődött ki. A radikálisok nemcsak a férfiakkal való egyenjogúsítást követelték, hanem egyáltalában teljes jogot, hogy bekövetkezhesek a semstwo újjászervezése direkt, általános titkos és nyilvános választással.

A mérsékelték kevésbé kategorikus határozatot nyújtottak be. Több ízben tárgyalták a jogvégzett nőknek a

bíráskodásban való részvételét. Sok érdekes referátum volt ennek a kérdésnek szentelve. Arra utaltak, hogy már 1780-ban sok asszony alkalmazást nyert az oktatásügyi, pénzügyi és igazságügyi ministeriumokban. Azon időben a női hivatalnokok egész rendje működött a városi és falusi közigazgatás körében, mígnem a kormány elrémülve e tényen, beszüntette a 156. §-t, mely szerint nők részt vehettek mindennemű hivatalos ténykedésben.

Egyhangúlag elfogadták a rezolúciót, hogy kérvényt nyújtanak be a birodalmi dumához, adják meg a nőnek a jogot, hogy bármilyen állami hivatalt viselhesen és a bíráskodásban bármely tevékenységet gyakorolhasson, ha a férfivel teljesen azonos előképzettséggel rendelkezik. Kiemelendő még, hogy valahányszor a szónokok a kormány politikáját érintették, a jelenlevő rendőrség óvást tett az ilyen megjegyzések ellen.

Az oroszországi nőképzés kérdéseivel a negyedik szekció foglalkozott. Itt különösen hangsúlyozták a népnevelés szomorú állapotát, az analfabéták óriás számát főképp a parasztasszonyok sorában.

A kongresszus hat napig tartott. Kétszer napjában tartottak üléseket és sokat és élénken dolgoztak. Az utolsó ünnepies záróülésen a következő rezolúciókat olvasták fel és fogadták el. A kongresszus elhatározta:

1. hogy nemzeti nagy orosz nőszövetséget alakít és csatlakozik a nemzetközi nőszövetséghez;

2. hogy csakis az országban létesítendő demokratikus szervezet kezdetével lesz lehetséges az asszony egyenjogúsítása úgy a kulturális munkában, mint a birodalom politikai felépítésében. Rá kell utalni a városi és falusi közigazgatási szervezet reformjának szükségére, és a nemre és nemzetiségre való tekintet nélkül megadandó általános aktív és passzív választójogra.

Ezt a feladatot a nő megvalósíthatja, ha minden erejével szolgálja a már meglévő közös szervezeteket és külön nőegyesületeket alakít, hogy a nők tágasabb körét politikai és gazdasági tevékenységre keltse.

Elfogadtak még különböző rezolúciókat a házasság kérdéséről, továbbá a törvénytelen gyermek helyzetét, apjához való viszonyát, a prostitúció rendezését, az alkoholizmus elleni küzdelmet illetőleg.

Az orosz birodalom jelenlegi politikai eseményeit is érintették a kongresszuson a zsidók kiutasítását Finnországból és a halálos ítéletet. Ezek ellen hevesen tiltakoztak. Ezzel végződött a kongresszus.

Szt-Pétervár összes női intézményei vetélkedtek egymással, hogy vendégeiknek a tartózkodást kellemessé tegyék. Több nyilvános és társadalmi esti összejövetelt rendeztek. A fogadtatás a női klubban igen élénk és érdekes lefolyású volt. Megemlíthető itt, hogy Milukow tanár, a kadetpárt vezére, szónoklatában hangsúlyozta, hogy a női kongresszus energiájától függ, vajjon a дума tényleg fog-e foglalkozni a nők szavazatjogával.

A belföldi és külföldi sajtó élénken részt vett a kongresszuson. Az orosz társadalom minden rétege ezen első női kongresszusban fontos kultúrjelenséget lát; kiváló parlamenti tagok a kongresszuson tárgyalt összes kérdésekkel behatóan foglalkoznak.

SZEMLE.

Nemzetközi választójogi nőkongresszus Londonban. A választójogi világszövetség: első rendes közgyűlését Londonban tartja 1909 április 26-ától május 1-ig. A közgyűlés nemzetközi kongresszussal lesz egybekötve. Bár csak háromnegyed év választja el az amsterdami kongresszustól, a világ minden tájáról óriási érdeklődés mutatkozik a londoni kongresszus iránt, amely mértőföljelzője lesz a céljához rohamlépésekkel közeledő mozgalomnak. „Anglia a választójogi nőmozgalom viharfészke” mondta Amsterdamban Mrs Chapman Catt; az angolok hozzátették: „Mire Londonban összegyűlünk, remélhetőleg már fénypontja lesz a mozgalomnak.” E biztatást igazolja az angol miniszterelnök ígérete, hogy hamarosan benyújtja a nők választójogát biztosító törvényjavaslatot. Magyarország részéről többen készülnek a kongresszusra, melynek programja még az ellenzők érdeklődését is magára vonja. A kongresszuson résztvenni óhajtóknak programra, utazásra, költségekre vonatkozó felvilágosítással szolgál Schwimmer Rózsa, a Feministák Egyesülete politikai bizottságának elnöke. (VII. Elemér-u. 36.)

Győzelem Viktóriában. Ausztráliának Viktória államában is győzött végre a nők választójoga. Az alsóház ismételtelen elfogadta az erre vonatkozó törvényjavaslatot, de a felsőház csak 1908 december havában adta be a derekát. Most már Ausztrália egész területén megvan az általános női választójog.

Magyar nők mint építészek. Paulas Erika után második női építész Préda Ilona kisasszony, aki Besztercén virágzó építési vállalat főnöke. Tanulmányait Marosvásárhelyen végezte, az építészeti vizsgát a budapesti műegyetemen tette le.

Munkásnők helyzete. A Győri Napló nyomán hírt ad a Népszava arról, hogy a Koestlin-féle piskótagyár munkásnői a gyár telepén levő úgynevezett munkáslakásban tizenhatodmagukkal laknak egy-egy kis szobában, többnyire ketten-ketten egy ágyban. A tulipán védőegylet stb. szociális egyesület hölgyeinek figyelmébe ajánljuk ezt az adatot.

Anyasági és gyermekvédelem. A római királyi dohánygyárban néhány hónap előtt négy termet nyitottak meg szoptató anyák részére. Ezek mellett a gyerekek számára berendezett hálótermet és fürdőszobát bocsájtottak a családos munkásnők rendelkezésére. A gyárak költségén fizetett ápolónők gondozzák a gyermekeket.

Nő mint bíró. Dániában Kirsten-Christensen asszonyt Kellerrup városának bírójává nevezték ki. Ez az első eset, hogy dán nőt bírói tisztségre alkalmaznak.

Nők a tüdőbetegség elleni küzdelem szolgálatában. Bonn, Posen és Weissensee városa nőket alkalmaz a lakosság kioktatására, mint kerüljék el, vagy megelvező baj esetén hogyan gyógyítsák a betegséget.

A német liberális pártok. Újabbban a német Freisinnige Volkspartei Else Lüders és Martha Zietz ismert feministákat a párt elnökségébe választotta. Ugyane párt brandenburgi szövetsége Maria Lischnewskát, az altonai elnökségbe pedig E. Drenckhahnt és Paula Nissent. Németország többi politikai pártjai elnökségében is mind több és több nő foglal helyet.

Női pincérek. Ha a pincérek és kávéosok között harc üt ki, a kávéosok pincérmők alkalmazásával fenyegetőznek. A pincérek pedig leghevesebb ellentállást fejtenek ki a női munka ellen. Pedig a nők előbb-utóbb mégis betödulnak e pályára; a pincérek, ha érdekeiket védeni akarják, tehát legjobban teszik, ha nőkollegáikat nyugodtan fogadják és bevonják a szervezetekbe. Akkor a kávéosok többé nem játszhatják ki ellenük a pincérmő rémét.

A finn törvények. A finn asszonyok memorandumot intéztek a képviselőház női tagjaihoz, amelyben felszólítják őket, hogy pártkülönbségre való tekintet nélkül egyesüljenek a finn házassági törvény oly módosításának keresztülvitelére, amely szerint az anya az apával egyenjogú.

Leánytanonciskolák. A leányok törvény szerint ugyanolyan tanoncokodásra kötelesek, mint a fiúk. A munkában, a műhelyben együtt dolgoznak a fiúkkal, felszabadulásuk után a munkában tovább is együtt maradnak. A családi életben is vegyesen élnek férfiak és nők. De a tanonciskola elkülöníti a fiúkat a leányoktól. Azaz tanonciskola van fiúk számára és lesz talán valamikor leányok számára külön. Addig a férfiak természetesen képzetesebb iparosok, akiket ezért jobban kell fizetni, mint a műveletlen nőket. Ezen akar segíteni a kormány, amikor elrendeli, hogy a leánytanonciskolák felállításáig – háztartási ismételő-iskolák látogatására kötelezendők a leánytanoncok. Még pedig vasárnap délelőtt szervezzék meg a háztartási tudományt, amikor a fiútanoncok, ha akarnak, művelődhetnek vagy szórakozhatnak. Szükségük pedig nincsen a háztartás művészetére, mert mire felnőnek, úgy se keresnek annyit, hogy abból háztartást vezessenek.

Különfélék. A fővárosi napilapok szerint már a második női anyakönyvvezetőt is kinevezték. – A suffragettek börtön járásának egyik eredménye, hogy az angol börtönök szörnyű állapotáról alaposabban tájékozódott a közönség. Ennek köszönhető, hogy dr. Mary Gordont börtönfelügyelőnek nevezték ki. – Selma Lagerlöf, a világhírű svéd író 50-ik születésnapját a svéd suffragettek külön is megünnepezték, mert a nagy íróban mozgalmuk egyik legbuzgóbb harcosát tisztelik. Selma Lagerlöf Falun választójogi nőegyesületének elnöke. – A belga ipari bíróság szervezeténél a nők megkapták az aktív és passzív választójogot. – A német választójogi nőszövetség tiltakozását fejezte ki az új oldenburgi iskolatörvény ellen. Követeli a felekezeti hitoktatás kiküszöbölését, a felekezeti iskolafelügyelet eltörlését és a nők bevonását a iskolafelügyeletbe. – Az athéni egyetemen dr. Panajotatu kisasszony, az első görög női orvos, tanszéket nyert.

Lapunk Olvasóihoz! Beszerzésénél elsősorban a lap hirdetőit keressük fel. Csakis olyan hirdetéseket közlünk, melyek meggyőződéssük szerint megbízhatók.

IRODALOM.

BEÉRKEZETT ÚJ MŰVEK*:

Schulrat Karl L ö t z s c h: Gemeinsame Schule für beide Geschlechter. Dresden. Alwin Hohle. Ára 60 Pf.

Dr. Karsai Sándort Mit tettünk az elhagyott gyermekek megmentése érdekében. Az Otsz. Gyermekvédő Liga kiadványa.

Renner Künstler- und Eigen-Kleid-Bericht. Dresden. Modeverlag Ad. Renner. Ára 1.– M.

Camillo Karl Schneider: Die Prostituierte und die Gesellschaft. Leipzig. Johann Ambrosius Barth. Ára 4.80 M.

Prof. Dr. Carl Kopp: Das Geschlechtliche in der Jugenderziehung.

Dr. Felix Bloch: Wie schützen wir uns vor den Geschlechtskrankheiten und ihren üblen Folgen. Ein Vortrag für junge Männer.

A Műveltség Könyvtára. A társadalom. Stein Lajos szerkesztése mellett írták Tegze Gyula, Heller Farkas, Máday Andor, Meszlényi Artúr, Ferenczy Árpád. Kiadja az Athenaeum irod. és nyomdai r.-t. Budapest. Ára 24 K. A Műveltség Könyvtárának hatodik kötetét is ugyanazok a vonások jellemzik, amelyek az előző kötetekben mutatkoztak. Előnye szintén, hogy aránylag szűk keretben általános tájékoztatást nyújt a tárgyalta kérdéssel, hasznára azoknak, akik nem akarnak, vagy nem érnek rá alaposan tanulmányozni e kérdést. De ugyanebből az előnyből származnak az ilyen művek összes hibái is: a felületességek, a hiányzó és a hamis adatok. A társadalom című kötet is mutatja e hibákat. A nőmozgalomra vonatkozó részek futólagos áttekintésénél a következő hibákra bukkantunk: A társadalmi szervezet fejezetében, a törvényhozó hatalom szervezetről szóló rész szerint „ma még az összes európai államok kizárják e jogból (a választójogból) a nőket, ellenben az Egyesült-Államok néhány állama (Illinois és Dakota) megadta a nők választójogát”. Egytől-egyig hamis adat. Európában ugyanis Man szigetén, Finnországban és Norvégiában megvan a nők aktív és passzív választójoga. Az Egyesült-Államokhoz tartozó Wyoming, Idaho, Utah és Kolorado államokban is megvan, ellenben Ullonisban és Dakotában éppen nincs meg. Megvan azonban egész Ausztráliában és Új-Zeelandban is.

A feminizmust tárgyaló fejezet túlságosan szűk keretbe szorult, úgy hogy a fejezet hiányát ennek s nem a szerző felületességének kell betudnunk. E fejezetnek csak egy állítását akarjuk szóvá tenni. A feminizmus temperamentum szerinti felosztásánál, a radikális, szocialisztikus, mérsékelt mellett: „túlzó, reakciónárius feminizmusnak” nevezi azt az irányt, amely a „patriarkalizmus visszaállításától, a nőeknek kiskorúak módjára való eltartásától és felelőtlenségétől, vagy pedig a patriarkalizmus kiváltságainak és túlkapásainak a nő kezére juttatásától s általuk leendő kizsákmányolásától várja, a nő érdekeinek teljesebb kielégítését”. Ez nem a „túlzó reakciónárius feminizmus”, hanem a tiszta, hamisítatlan a n t i feminizmus jellemzése.

sch. r.

* Bírálatakat fentartjuk magunknak.

PASTORALE.

Írta: ETTLINGER KÁROLY.

„Kisasszony!”

„Nagyságos asszonyom?”

„Irtózatosan fáj a fejem. Felhasználhatja ma a hangversenyjegyemet. Képtelen vagyok elmenni.”

„Nagyon köszönöm, nagyságos asszonyom!”

„De itthon legyen ám legkésőbb 10 órára. Hallotta?”

„Igenis, nagyságos asszonyom!”

„A kis Elzát fektesse le előbb. Itt a jegy.”

„Köszönöm szépen, nagyságos asszonyom!”

Mialatt a nevelőnő szobájába sietett, egy pillantást vetett a jegyre. Második sor. Ide fehér ruhát kell felvenni, bár csak úgy szakad az eső. Gondosan meg is kell fésülnödni; kár, mert bizonyára elkésik emiatt.

„Istenem,” gondolta öltözködés közben, „a magam kedvéért bizony nem öltözködném így fel. Ezekon a gyerekségeken a 45 esztendőmmel már régen túl vagyok. De ilyen előkelő helyre csak grande toilette-ben lehet elmenni. Nem blamálnom a nagyságos asszonyt. Vajjon mennyi ideje, hogy nem voltam hangversenyen? Legalább öt esztendeje. Azelőtt, mikor még a bankigazgatóéknál voltam, gyakran mentem színházba, hangversenyre. Nagy leány volt a házban, azt kellett kísérem. De most ... Mégsem kellett volna eljönnöm a hatéves gyermek mellé, bármennyire szeretem is a kicsikét. Csodálatos, minél inkább öregszen, annál kedvesebb tudok lenni apró gyermekekhez...”

Így, most még gyorsan a fülbevalókat – úgy csillognak, mint a valódiak – és most le a gyerekekhez.

„Jaj, de szép ma a kisasszony!”

„Igen, Elza, hangversenyre megyek. Gyere, hadd vetkeztetlek le.”

„Maradj inkább nálam,”

„Holnap, szívecském! Látod, máris le vagy vetköztetve. Most beleteszlek az ágyacskádba.”

„Fel tudok én magam is mászni!”

„Úgy is jó lesz! No most szépen imádkozni!”

A kis Elza összekulcsolta a kezét és imádkozott. A nevelőnő szórakozottan -csókoltá homlokon. Titokban az órára nézett; már negyedkilenc. Gyorsan lecsavarta a villamos lángot.

„Kisasszony?”

„Mi tetszik?”

„Mesélj egy mesét!”

„De fiacskám! . . .”

„Csak egy egészen rövidet! Kérlek szépen!”

A nevelő elmesélte a Csipkerózsika történetét.

„Jó éjt, kisasszony!”

„Jó éjt, fiacskám!”

Föltette gyorsan a kalapját, belebujt a kabátjába, fogta az ernyőjét és a legközelebbi villamosvasúti megállóhelyhez futott.

„Bocsánat, nagysád, a zongoraszám alatt nem szabad senkinek bemennie! Tessék várni, amíg a szimfónia megkezdődik. Kérem a jegyét.”

Amint meglátta a jegyet, rögtön udvariasabb lett a teremszolga. Megkínálta egy székkel és így szólt: „Azonnal vége lesz ennek a számnak”.

Leült és igyekezett a zenére figyelni, de a hangok nagyon összefolytak.

A teremszolga a ruhatáros asszonnyal társalgott, aki álmosan ásítózott. A folyosón csak egy pár szüükséglámpa égett fojtottan, homályosan. „Rögtön be lehet menni, nagysád!”

Belülről hangos taps hallatszott, az ajtókat kinyitották, a nevelő nő belépett. Az az érzése volt, hogy nem illik ebbe az előkelő társaságba. Nem látszik-e vajjon meg rajta, hogy ajándékba kapta a jegyet?

Egy elegáns, kivágott ruhájú hölgy ült előtte, aki frákkos szomszédjával élénken társalgott.

„Hála Istennek, ma végre a hatodikat játszák”, mondta a férfi. „Az az örökös c-moll már kinő az ember gyomrán.”

„Én is legjobb szeretem a hatodikat”, felelte a nő. „A kilencediknek nem győzöm kivárni a végét.”

A karmester a dobogóra lépett, felemelte a pálcáját, halkán kopogott és megadta a jelt.

„Kívülről dirigál! súgta az asszony.

Psztt!!

... Erdőkön, mezőkön haladt keresztül a kocsí. A nagyságos úr élvezettel szívta a cigarettáját, mellette ült a nagyságos asszony és a gyöngyfoglalatú legyezővel legyezte magát. Szemközt ült a kis Elza és a nevelő nő. Hogy ragyogott a gyermek haja a napfényben!

„Nézd csak, kisasszony, ezeket az embereket itt a réten. Mit csinálnak?”

„Búzáat vetnek, amelyből azután kenyeret sütnek!”

„Kalácsot is?”

„Igen, kalácsot is.”

„Ezek az emberek nagyon jók,” válaszolt Elzácska elégedetten.

„Mama?”

„No, mit akarsz már megint?”

„Mikor érünk oda?”

„Egy negyedóra múlva.”

Elza elhallgatott és szorosabban simult a kisasszonyához. El volt ragadtatva. Először vitték ki a nyaralóba. Eddig még sohasem ült kocsiban. És még a papa is itt van!

„Nézd csak, kisasszony, mennyi virág! De mennyi! Fogsz szedni belőle, ha oda-érünk?”

„Igen, egy egész marokkal!”

„Szabad nekem is szedni?”

„Ha nem piszkítod be magadat és ha a mamuska is megengedi.”

„Megengeded, mama?”

„Meg hát! Ne kérdezz már annyit!”

A kocsí megállt a villa előtt. Péter leugrott a bakról és kinyitotta a kocsiajtót. Az uraságok kiszálltak, a nevelő nő kiemelte Elzácskát a kocsiból.

Bementek a házba. A személyzet már egy nappal előbb ott volt és rendbe szedett mindent.

„Kisasszony, mondta az úrnő, a második emeleten van az Ön szobája, meg Elzáé. Mosdassa meg a gyermeket; öt órákor teázunk.”

„Igenis, nagyságos asszonyom!”

„A balkonra akarok menni,” mondta Elza, a szobájába érve.

„De ne hajolj nagyon ki.”

„Kisasszony, micsoda házak ezek itt lent?”

„Ez a falu, benne laknak azok az emberek, akiket az előbb a mezőn láttál.”

„Oh, milyen nagy erdő! Mély a tó?”

„Nagyon, nagyon mély!”

A gyermek átkarolta és megcsókolta a nevelő nőt.

Bravó! Éljen!

A karmester mosolyogva hajlongott.

„Irtózatos a hőség!” sóhajtott a mélyen decolettált hölgy.

„Alig lehet kitartani!” Így az úr. „Ha nem Beethovent játszanának, lemennék a buffetbe.”

Psztt!!

A nevelő nő a patak mellett ment, amíg a kis tisztáshoz ért. Ott leült.

Köröskörül mély csend. Csak a patak csobogott halkán, nagyon halkán. A nevelő nő álmodozva nézett a fehér bárányfelhők után. „De jó volna itt meghalni,” gondolta.

Mély sóhajást hallott; egy kéz félénken ragadta meg az övét. Villámgyorsan megfordította a fejét. Sápadt, könyörgő arcra esett a pillantása.

Fel akart kiáltani. „Pál!” de önkéntelenül meghalkította a hangját, ahogy a bánatos, sötét szemekbe nézett.

„Pál! – szólt reszketve – hát mégis visszatalláltál hozzám?”

„Ne beszélj a múltról” esdekelt a férfi.
„Keservesen bűnhődtem azért, amit ellened véttem. Szeretsz még?”

A leány szótlánul mosolygott.

A patak halkán csobogott. Az egyik fa tetején egy pintyőke csiripelni kezdett. Kéz a kézben, némán, boldogan hallgatták.

A hosszú, magános éveket egyszeriben elfelejtették. Megint fiatalok voltak.

„Szeretlek,” suttogta a szél, az illatos levelekkel játszva.

„Szeretlek,” súgta a patak, csak az ő fülüknek hallhatóan.

„Szeretlek,” csicseregte a pinty, tollazatát a napfényben csillogtatva.

„Hallod a kakukot?” kérdezte Pál.

A leány szótlánul bólintott; ajkaik keresték egymást.

Megint minden jól volt.

„Hiába, ennek a Mottlnak nincs párja. Nagyszerű ember!” mondta a frakkos úr a szomszédnőjének.

„Hogyan hozza, ki mindezt a zenekarából! Mesés!”

„Egy kicsit vontatott a tempó” válaszolt a hölgy. „Nem találja Ön is?”

„Mottl mindig vontatottan dirigál! De...”

„Psz!”

Messziről falusi tánczene hangzott. Pál odavezette. Egy hatalmas gesztenyefa alatt ültek a zenészek, és úgy fújták és húzták, hogy az embernek örült a lelke.

„Csak egy táncot” kérte a leány. „Olyan régen nem táncoltam már!” A férfi mosolyogva engedelmeskedett.

„Milyen simulékonyan táncol” gondolta.

„Mennyire szeretlek” mondták ragyogó szemei.

Villámlott. Már hulltak is az első esőcseppek.

„Készül valami” mondta az egyik parasztléány, az égre nézve.

A zenészek új nótába fogtak.

Hirtelen megkezdődött az ézengés. Hanyatt-homlok rohantak mind a vendéglőbe. A korcsmáros és a pincérnők összekapkodták a tányérokat és poharakat. A zenészek kényelmesen csomagolták be hangszereiket.

Villámlás villámlásra, menydörgés menydörgésre következett, valóságos felhőszakadás támadt.

Ők ketten a gesztenyefa védő koronája alatt álltak.

„Félsz?”

„Nem, melletted nem” felelt a nő, de azért minden villámlásnál összeresztent.

Lassacskán elült a vihar. A felhők foszladoztak, a nap ismét előbújt szürke rejtékéből.

„Sétáljunk a szántóföldek felé,” kérte a férfi. A levegő hűvös és tiszta. Az eső jót tett a vetéseknek.

Karöltve mentek a hegynek fel. A homokos talaj mohón szívta be a nedvességet, száraz lábbal járkálhattak.

„Hallgasd csak,” szólt a leány figyelve. Messziről pásztorfurulya szólt.

„Ez legyen a nászdalunk,” válaszolt gyengéden a férfi.

Megálltak; soká álltak szótlánul, amíg csak az utolsó hang el nem hangzott...

... Alig tette le a nevelőnő kabátját és kalapját, csengetett az úrnő. Lesietett hozzá.

„Parancsol, nagyságos asszonyom?”

„Hiszen megmondtam Önnek, kisasszony, hogy tíz órára itthon legyen! Most már háromnegyed tizenegy. Legyen szíves, alkalmazkodjék a rendeleteimhez!”

„Bocsánat, nagyságos asszonyom, most fejeződött csak be a hangverseny.”

„Hát ne várta volna be a végét! Ha ajándékozok magának egy jegyet, nem kell visszaélnie a jószágommal. Máskor majd inkább tűzbe dobom a jegyet, minthogy magának adjam.”

„Nagyságos asszonyom! hebegett a nevelőnő.

„Ne felelgessen vissza. Egy órája várok magára. Menjen a konyhába és főzzön nekem egy csésze teát. A szakácsnő már aludni ment!”

Fordította n. a.

SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Szilárd Irma, Bpest: „A középosztály leányainak munkára nevelése” c. kéziratát nem közölhetjük, mert ugyane kérdésről a legutóbbi számokban több cikket közöltünk. Önnek igaza van abban, hogy a nő csak akkor szabad ember, ha független.

A Hét olvasója: Nagyon sajnáljuk, asszonyom, de ezzel az üggyel tovább nem foglalkozunk. Abban a percben, amikor A Hét a Pesti Futár durvaságait leközli, – mert mind a két alkalommal irodalmunk e gyöngyéből idézett – megszűnik számunkra a tárgyilagos polémia kötelessége. Személyes tétel pedig nem követjük A Hét-et, akármilyen kihívó személyeskedéssel csalogatna bennünket. Bosszankodásra nem érdemes az ilyesmi. Inkább mulatni lehet azon, hogy „Toll és Tör” Hét-ék kezében nem érznek és szívnek szegzett fegyver, hanem tyúkszemek irtására szolgáló pedicure-eszköz. Ahol állandó rovatot tartanak tyúkszemirtásra, – amint ők büszkén hirdetik – ott eszmék harca nincsen.

VÁZSONYI-PENSIÓ
előkelő otthon hölgyek és családok számára.
Arany János utca 5.1. és II. em. Telefon 113-68.

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitzer-u. 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA
V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 6 korona.

**GYAKORLATI
TANÁCSADÓ**
V. ker., Mária Valéria-
utca 12., II. em.
Pénteken este 6–8-ig.

A lapot egyesületünk pontosan fizető tagjai díjtalanul kapják. Tagsági díj: évenként legalább 10 K.

Március 1-étől a kiadóhivatal beszüneteti a hátralékos tagok lappéldányának további küldését.

Pénztárosunk kéri azokat, akik tagsági jegyüket a tagsági díj beküldésétől számítva lehetett a laptól nem kapják meg, hogy ezt egyesületünkkel tudassák.

A **Kiadóhivatal** minden hiányzó lapszámról **sürgős** bejelentést kér (telefonice 80-75. sz. a. vagy levelezőlapon), hogy a lap pontos expédiálását ellenőrizhesse.

Lakásváltozások azonnali szíves bejelentését kérjük. Politikai propaganda-alapunkra újabb befolyt:

Kármánné E. Márta gyűjtőívén	23.-
Dr. Steinberger Sarolta (II. adomány)	5.-
Pécsi szabadgondolkodók	10.-
Dr. G. E.	20.-
Berger Miksa Abbázia	10.-
Debreceni előadás tiszteletdíja	100.-
G. J. P. K. L.-né havi adománya	4.-
Eddigi gyűjtésünk	1596.90
Összesen.....	1768.90

FEBRUÁRI MUNKATERV:

- 10 - é n, szerdán d. u. ½ 6 óraker egyesületünkben: **Szülői értekezlet**, melynek tárgya: A GYERMEK SZÓRAKOZÁSAI. Előadó: Mellerné Miskolczy Eugénia.
- 18-án, csütörtökön, d. u. ½ 26 óraker egyesületünkben: A FEMINIZMUS MINT ORSZÁGOS MOZGALOM. Előadók: Jánossy Gábor (Szombathely) és dr. Spitzer Gyuláné (Nagytapolcsány); kérjük a **vidéki tagtársak** szíves megjelenését és felszólalását. Ezen a gyűlésen meg kell állapítanunk a vidéki propaganda eszközeit. Olyan vidéki tagtársak, akik nem vehetnek részt személyesen e gyűlésen, szíveskedjenek indítványukat írásban beküldeni. Februári programunk kiegészítésére több kiváló hazai és külföldi előadóval tárgyalunk, de a lap zártáig nem állapodhattunk meg véglegesen a programban. Bővebbet a napisajtóban közlünk.

Temesvárott: 7-én, vasárnap d. u. ½ 5-kor A GYERMEKEK NEMI FELVILÁGOSÍTÁSA. Előadó: Deményné-Pelsner Ella.

21-én, vasárnap: A NŐ SZEREPE A BÉKE MOZGALOMBAN. Előadó: ZiperowskyKárolyné.

Januári krónika. Schwimmer Rózsa Víg és komoly úti emlékek Hollandiából és Németországból című előadásában párhuzamot vont a magyar, a német és holland nő helyzete és annak javítására irányuló küzdelme között. Arra a konklúzióra jutott, hogy jogi és társadalmi helyzetét tekintve, a magyar nő középpontot foglal el a szabadabb és jobban megbecsült holland asszony és a még jobban lenyűgözött, emberileg még kevésbé megbecsült német asszony között. A maga és asszonytársai felszabadítására irányuló munkában ellenben mögötte maradtunk mindkettőnek; Hollandiában, amelynek választójogi nőszövetsége előadási körútra hívta meg Schwimmer Rózsa múlt év decemberében, 50-nél több vidéki választójogi egyesület keletkezett és az egész nőmozgalom a választójog kivívására koncentrálja

erejét. Ennek 2 oka van: 1. hogy alkotmánymódosítás előtt áll az ország, 2. hogy a nők mozgalmának már egyszer meg volt a teljes sikere: korlátlan jogi, kiképzési, hivatalviselési szabadság; de egy tollvonással megsemmisítette mindezt egy reakciós minisztérium. Ebből megtanulták Hollandia asszonyai, hogy politikai hatalom nélkül nem biztosíthatja munkájuk eredményét; és habár azóta újból visszanyerték elvesztett jogaik nagy részét, most nem nyugszanak, míg ki nem vívják a teljes polgárjogot; és csaknem biztosra vehető, hogy ez alkalommal elérjük céljukat, amelynek megközelítésében bajtársi hűséggel segítik őket a holland férfiak.

Németországban, ahol 1908. május 15-e óta van csak egyesülési joguk az asszonyoknak, valamennyi politikai párt igyekszik megnyerni a maga számára kitartó, céltudatos, önfeláldozó munkásságukat.

Ezeket a külföldi példákat bátran követhetnek Magyarországi férfiai!

A nők választójoga a családanyák szempontjából: e címen tartottuk IV. szakértekezletünket erről a tárgyról. Az előadó, Ungár Dezsőné tagtársunk, kifejtette, hogy mind gyermekei, mind embertársai érdekében mily feltétlenül szükséges, hogy a családanya beleszólhasson az egészségügy, a nevelésügy, az adó, a vám, az erkölcsrendészet, a háború és béke kérdéseibe. A XX. század asszonya nem tűrheti, hogy a politikai élet csupán magánérdekek harcából, előjogok fentartásából, a hatalmi kérdések újra meg újra felvetéséből álljon. Részt követel ebből éppen úgy, mint a közélet minden más ágából, hogy megkönnyítse és siettesse a megoldásra váró szociálpolitikai kérdések korszerű elintézését. Ez a komoly munkásság illeti meg a modern nőt, aki nem lesz semmivel sem rosszabb leány, feleség és anya, ha a társadalommal szemben is anyai kötelességeket vállal. Az előadást követő vitában Schwimmer Rózsa a családanya jogi helyzetének visszasságát emeli ki, Fellner Gyuláné a politikai érettség és a politikai jogok gyakorlása közti kapcsolatot fejtegeti, Mellerné Miskolczy Eugénia a családanyának, mint a fogyasztási adók révén az államháztartásban különösen fontos tényezőnek jelentőségét fejtegeti. – Az értekezlet ügyvezetőnk indítványára a családanyák választójogát sürgősen követelő határozati javaslatot fogadtott el.

Szülői értekezletet tartottunk január 27-én; ez alkalommal Deményné-Pelsner Ella főv. tanítónő fejtette ki nézetét e kérdésről: Hogyan védelmezzük gyermekeinket a pornográfia ellen? Minthogy teljességgel lehetetlen a gyermektől távol tartani mindazt, ami szexuális ösztönét időelőtt felkelti és helytelen irányba tereli: a legjobb ellenszer, amellyel gondos szülők és lelkiismeretes tanítók immunissá tehetik a gyermekeket a pornográfia szellemi mérgével szemben: 1. az az őszinteség, amellyel olyan kérdésekre is válaszolnak, amelyek a nemi élet jelenségeire, az ember születésére vonatkoznak, 2. a természet iránti áhítatos tisztelet, amelyet kiskorától kezdve beelőltanak. A tartalmas előadást élénk vita követte, amelyen Répáy Dániel képezdei tanár, Dalmady Rózsa, Wagner Marcelné és több más felszólaló helyesléssel fogadta az előadó javaslatát.

Vidéki előadásokat tartottunk január hóban Új-Pesten, Zsolnán, Debrecenben. Februárban Barcs, Temesvár, Arad, Szombathely rendez előadást. Szívesen küldünk előadót mindenüvé, ahol tagtársaink elvállalják a rendezést.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.

Postatak. 17764.
TÉLEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

MEGHÍVÓ

a Nőtisztviselők Országos Egyesülete által 1909. évi március hó 6-án, szombaton este, a fővárosi Vigadó összes termeiben állásközvetítési intézménye és üdülötelepe javára rendezendő

NAGY MŰVÉSZESTÉLYRE.

Hangverseny után tánc. A hangverseny pontosan 9 órakor kezdődik.

Jegyek ára 5 K, tagok és hozzátartozóik részére 2 K. Kaphatók az egyesületben (VI. Andrássy-út 83. és Rózsavölgyi és Társa zeneműkereskedésében (Kristóf-tér).

Tisztelt Tagtársat, hozzátartozóit és vendégeit a legszívélyesebben meghívja

A VIGALMI BIZOTTSÁG.

Tisztelt tagtárs! Művészestélyünk fenti meghívóját ezúton is figyelmébe ajánljuk. A közreműködők névsorát a napilapokban és lapunk jövő számában tesszük közzé. Annyit már most is közölhetünk, hogy művészvilágunk legjava helyezte kilátásba közreműködését. Külön meghívót csak azoknak küldünk, akiknek a lap nem jár. Készséggel küldünk meghívót ismerőseinek is, akik estélyünkre el akarnak jönni. Legyen szíves névsorukat a vigalmi bizottságnak beküldeni.

A vigalmi bizottság üléseit minden csütörtökön este ½8 órakor tartja az egyesületben. Érdeklődőket ezen üléseken szívesen látunk. Jegyeket elszámolásra tetszés szerinti mennyiségben bocsátunk tagtársaink rendelkezésére.

Kövessünk el mindent estélyünk sikerének biztosítására! Ezzel állásközvetítőnk és üdülötelepünk fejlődését mozdítjuk elő.

Új tanfolyamok. Február közepén új tanfolyamok nyílnak a következő tárgyakból:

KÖNYVVITEL,
magyar és német GYORSÍRÁS,
GÉPÍRÁS,
NÉMET NYELV.

Számtalan állás marad betöltetlen (1. állásközvetítési statisztikát januári lapunkban), mert tagtársaink nagy részének szakismerete hiányos. Fentjelzett tanfolyamokat csupán azért tartjuk fenn, hogy alkalmat adjunk e hiányok pótlására.

Iratkozzunk minél számosabban (e hó 15-ig) e szükségese előrejutásunkat megkönnyítő tanfolyamokra.

Új előadási sorozat. Tisztelt tagtárs! Csakis akkor értjük meg helyzetünket és saját munkánk értékét, ha a közgazdaság törvényszerűségét ismerjük és megértjük.

Ezt az ismeretet nyújtja a KÖZGAZDASÁGI ALAP-ELVEK című előadási sorozat, melyet kellő jelentkezés esetén február havában megnyitni óhajtunk. A sorozat 10 előadásra terjed, kétszer hetenkint este 7-8 óráig. Tandíj nincsen. Beíratási díj az előadásokra rendes tagoknak 4 kor.

Mutassuk ki, hogy komoly igyekezettel akarjuk pótolni, amit az iskola megadni elmulasztott, jelentkezünk okvetlenül e hó 10-ig az értékes előadási sorozat hallgatására.

ÖSSZEJÖVETELEK FEBRUÁR HAVÁBAN:

3-án, szerdán este ½9 órakor: Schwimmer Rózsa tagtárs előadása.

10-én, szerdán este ½9 órakor: Földes Béla előadása az EXPORTÜZLETRŐL.

17-én, szerdán este ½9 órakor: dr. Hollós István előadása „A SZELLEMI ÉLET HIGIÉNÉJE”, címen.

21-én, vasárnap kirándulás a budai hegyekbe. Találkozás az egyesületben d. e. 11) órakor.

24-én, szerdán este ½9 órakor: Risztics Ilona tagtárs előadása a FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZETRŐL.

Januári krónika. Az elmúlt hónapban három szerda esti összejövétel volt egyesületünkben, amelyeken Madzsar József dr., Fieber Henrik dr. és Zipernovsky Károlyné tartottak tartalmas, magas színvonalú előadásokat, melyeket tagtársaink nagy számban hallgattak. Kívánatos is, hogy ezeket az összejöveteleket minél sűrűbben látogassuk. Vendégeket is szívesen látunk. Január 10-én kitűnően sikerült kirándulást rendeztünk a budai hegyek közé.

Módosított alapszabályainkat a belügyminiszter jóváhagyta. Az előjáróság a szokásos ellenőrzést január havában végezte egyesületünkben, mely alkalommal úgy az ügy- mint a vagyonkezelést a legnagyobb rendben találta.

Kereskedelmi szakoktatás. Választmányunk legutóbbi ülésén tárgyalta a Magyar Kereskedelmi Csarnok átiratát, melyet egy létesítendő felső kereskedelmi leányiskola tárgyában intézett egyesületünkhöz. Örömmel köszöntjük a Kereskedelmi Csarnoknak ezt a tervét, mely programmunk egy sarkalatos pontját van hivatva megvalósítani. Értesülésünk szerint a IV. ker. községi felsőbb leányiskola igazgatója, Hahóthy Sándor is foglalkozik azzal a tervvel, hogy iskoláját egy felső kereskedelmi leányiskolával kibővíti.

Adományok Egyesületünk ügyésze, Besnyő Béla dr., a Nő és a Társadalom lapkiadóvállalat 1 db részjegyét adományozta az egyesületnek, Radvány Ella tagtárs 6 db könyvvel gyarapította könyvtárunkat. Az üdülőtélep javára befolyt Trombitás Erzszi (Szombathely) gyűjtése 19 korona. Ehhez hozzájárultak: dr. Kapolyi Vilmos Barcs 10 K, dr. Feldmann Bódogné J. K., Deutsch Samuné 1 K, Aszódy Jolán 1 K, Kerecsényi Margit 1 K, Lebensfeld Vilma 1 K, Wohl Sári 1 K, Trombitás Erzszi 1 K, Fellner Szidi 1 K, Kohn Lenke 60 fill., Goldschmid Frida 20 fill., Grünhut Elza 20 fill. Ugyancsak az üdülőtélep javára folyt be Grossmann Janka gyűjtőívén 15 korona, Zugligeti kiránduló tagtársainktól 2.33 K, Sch. N. I K.

Befizetési lapot nagyobb mennyiségben gyűjtöttek Szabó Margit és Leipnik Erzszi tagtársak.

Szombathely.

Januári előadásaink sorát dr. Huszár Pál, pénzügy titkár 10-én tartott érdekes előadása nyitotta meg. Az adóreformról beszélt és ebbe a látszólag érdektelen témába annyi életet öntött, hogy tekintélyes hallgatóinak figyelmét mindvégig lekötötte. A közönség lelkesen megtapsolta a szellemes előadót, egyesületünk pedig itt is köszönetet fejez ki tartalmas, érdekes előadásáért.

17-én a polgári leányiskolában tartottuk háziestélyünket, amely ezúttal minden várakozást felülmúlt ügyerkölsi, mint anyagi eredmény tekintetében. Az estély rendkívüli látogatottságát mi sem bizonyíthatja jobban, mint az, hogy a 60 filléres részvételi jegyek mellett is 102.80 korona folyt be. A műsor első számát, egy sikerült kvartettet a „Dichter és Bauer” című operából Rónai Lajos, Klipp Alajos, Tomka Lajos és Budai Ferenc adták elő. Majd Rauscher Dóra kitűnő szavalata nyújtott a közönségnek kiváló élvezetet. Ezután a műsor feminista-száma következett Trombitás Erzszi felolvasásában, aki azt fejtegette, hogy a tisztviselőknél miért van szükségük politikai jogokra. Tomka Lajos kitűnő ének-száma után a közönség Tomor Mariska rendkívül ügyesen előadott monológiájában gyönyörködött. Tomor Mariska nem mint diletáns adott elő, hanem fényes bizonyosságát adta színjátszó művészetének. Az összes közreműködőknek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a folyó hó 20-iki választmányi ülés.

Január két utolsó vasárnapjának előadásairól a következők számban fogok beszámolni.

Legutóbbi választmányi ülésünk konstatálta, hogy tagtársaink állásváltoztatása állásközvetítő intézményünk kikerülésével történik igen sok esetben, felhívom tehát tagtársaink figyelmét arra, hogy állásközvetítésünk csakis akkor járhat a kívánt eredménnyel, ha azt minden egyes tag támogatja és a tudomására jutott változásokat titkárral azonnal közli.

Tekintettel arra, hogy a titkár az egyesület levelezése és a személyes elintézését kívánó ügyek nagyon elfoglalják, a hivatalos órákat a jövőben Oberschall Margit, Novak Anna és Tomor Mariska felváltva tartják meg.

Az 1909. évre előfizettünk a következő lapokra: Magántisztviselők Lapja, Frauenbewegung, Neues Frauenleben, Mitteilug der Vereinigung arbeitender Frauen, Zeitschrift für weibliche Handlungsgehilfen, melyek az egyesület helyiségében a tagoknak mindenkor rendelkezésére állnak.

Februári programmunk a következő: 13-án este 8 órakor a Sabaria nagytermében táncestély, melyet értékes műsor előz meg, s melynek keretében Jászai Mari, a Nemzeti Színház nagy művésznője tart antialkoholista irányú előadást. A műsor többi pontjainak kitöltésére helyi társadalmunk kiváló műkedvelői vállalkoztak. A részletes műsört a meghívókon közölni fogjuk.

Február 28-án d. u. 5 órakor a Vármegyeház nagytermében Glücklich Vilma tart előadást a modern nevetés kérdéseiről. TROMBITÁS ERZSI.

Temesvár.

Ez alkalommal csak röviden tudatni akarjuk tagtársainkkal, hogy a magyar gyorsírási tanfolyamot február 4-én nyitjuk meg. Tanítja dr. Herczeg Árpád főgimn. tanár minden szerdán és csütörtökön este 1/28-tól 1/29-ig. Örömmel konstatáljuk, hogy a jelentkezők elég szép számban vannak s reméljük, hogy a lehető legkomolyabban veszik e tanfolyamot s a kitűzött órákra a legpontosabban fognak eljárni. A még jelentkezni akarók, egyesületünk elnökénél, Kádár Györgynénél még beiratkozhatnak.

Január 10-én tartott értekezletünkön egy a messinai szerencsétlenek javára rendezendő mulatságot terveztünk, melyről a helyi lapok is tudósítottak, e szép tervünk azonban kivihetetlennek bizonyult s így csak a gyűjtésen, tehetségünkhöz képest, veszünk részt.

Február havi programmunk: Február második felében szándékozunk az évi közgyűlést megtartani. A napot még nem határoztuk meg, arról majd a helyi lapok és külön meghívók útján értesítjük t. kartársainkat. Egy előadást is fogunk tartani e hónapban, a részletes programot majd ismertetjük. Felkérjük t. tagtársainkat a tagdíjat minél pontosabban befizetni, nehogy hátraléktorlódások legyenek. LÖWINGER SZERÉN.

Arad.

Egyesületünk lassú, de biztos haladással megy a kitűzött cél felé. Erős munkával, kitartással elérjük azt, hogy a társadalom téves, ferde felfogása lassanként megváltozik, kartársaink bizalmatlansága és féltékenysége az új eszméktől enyhül és mi egykor azon örömteljes tudattal nézzük kartársaink helyzetének javulását, hogy mi is – ha mint kis porszemek is – részesei voltunk annak az óriási mozgalomnak, mely a föld minden nőjét egy piedesztálra helyezi a „teremtés koronájával” a férfival.

Január havi munkásságunkról röviden ekképp számolunk be: Az e hó 6-ára hirdett felolvasás Pichler Fülöp előadó betegsége folytán elmaradt és megtartását annak idején a helybeli lapok útján közölni fogjuk kartársainkkal.

17-én szépszámú hallgatóság előtt Spádi kartársunk tartott ötletes és tartalmas előadást „Alláskeresés” címen.

Tanóráink már eddig is szép eredményt értek el.

Választmányi ülésünkön ismertettük a pénztár állományát és a választmány múlt havi működését. Bédy-Schwimmer Rózának e hónapra hirdett előadását februára volt kénytelen elhalasztani. Bővebbet a napisajtóban hirdettünk majd.

Február havi programmunk: 5-én este 8 órakor választmányi ülés. Tárty: január havi jelentés, fontos napirenden lévő ügyek.

Ismételten kérjük a hátralékos tagdíjak beküldését, mert azok rendetlen befolyása megbénítja működésünket.

BISAM HELEN.